

Uredništvo v pravi Ljubljani,
Kopitarjeva 6. Telefon 4001-4004
Mesečna naročnina 25 lit, za
inosemstvo 31,50 lit.
Ček, rač. Ljubljana 10.650 za
naročnino in 10,394 za isprave
Zastopstvo na ogleda in italije
in inosemstvo imaj UPI S. A.
Milano

DECEMBER 1943
30
CETRTEK

Ausserordentliche Härte der Kämpfe im Osten

Sowjetangriff auch im Abschnitt Korosten - Von 26 schweren USA-Bombern 22 zum Absturz gebracht - Seegefechte im Gebiet der Biscaya

Aus dem Führerhauptquartier, 29. Dez. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Nördlich Kirowograd nahmen unsere Truppen trotz zähen feindlichen Widerstandes mehrere Ortschaften im Sturm und zerschlugen Bereitstellungen der Sowjets in überraschenden Vorstoss.

Im Raum von Schitomir verstärkte der Feind seine Angriffe. In schweren Kämpfen wurden seine Angriffsspitzen südöstlich Schitomir aufgefangen. Weiter nördlich scheiterten alle sowjetischen Angriffe.

Insgesamt wurden 41 feindliche Panzer abgeschossen.

Die Sowjets traten gestern nach starker Artillerievorbereitung und mit zahlreichen Panzern auch im Abschnitt von Korosten zum Angriff an. Erbitterte Kämpfe sind im Gange.

Bei Witebsk wurden weiterhin alle Durchbruchversuche des Feindes vereitelt. Sofort angesetzte Gegenstöße warfen die Bolschewisten an einigen Einbruchsstellen nach harten Kämpfen zurück.

In Süditalien verlief der Tag bis auf einen erfolglosen feindlichen Angriff nördlich Venafra ruhig.

Am vergangenen Tage stiessen 26

schwere nordamerikanische Bomber unter Jagdschutz in den oberitalienischen Raum vor. 20 Bomber wurden in Luftkämpfen, zwei weitere durch Flakartillerie der Luftwaffe zum Absturz gebracht. Vier deutsche Jagdflugzeuge gingen verloren. Ihre Flugzeugführer konnten sich jedoch durch Fallschirmsprung retten.

An der italienischen Westküste wurden zwei nordamerikanische Jagdflugzeuge vernichtet.

In den Morgenstunden des 28. Dez. versuchten die Briten ein Kommandounternehmen gegen die Kanalsel Sereq. Es scheiterte bereits in den dichten Minenfeldern der Küste, in denen der Feind bei seinem eiligen Rückzug Tote zurückliess.

Im Seegebiet der Biscaya fanden von 27. bis 29. Dezember Gefechte zwischen deutschen Zerstörer und Torpedobooten und englischen leichten Seestreitkräften statt. Die eigene und feindliche Luftwaffe griff laufend in die Operationen ein. Im Verlaufe der harten Kämpfe entstanden auf beiden Seiten Beschädigungen.

In der vergangenen Nacht führten einige britische Flugzeuge Störangriffe auf westdeutsches Gebiet durch.

Izredno srditi boji na vzhodu

Sovjetski napad tudi v korostenskem odseku - Od 26 težkih USA bombnikov 22 sestreljenih - Pomorski boji pri Biscayi

Führerjev glavni štab, 29. decembra. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Severno od Kirovega gradu so zavzele naše čete navzlic žilavemu odporu sovražnika več krajev v naskoku ter razbile s presenetljivim sunkom pripravljene sovjetske postojanke.

V prostoru pri Žitomiru je sovražnik ojačil svoje napade. V težkih borbah so bili njegovi napadalni klini jugovzhodno od Žitomira prestraženi. Dalje proti severu so se izjalovili vsi sovjetski napadi.

Skupno je bilo zbitih 41 sovražnih oklepnikov.

Sovjeti so nastopili včeraj po močni topniški pripravi s številnimi oklepniki tudi na odseku pri Korostenu k napadu. Srdite borbe so v teku.

Pri Vitebsku so se izjalovili vsi nadaljnji sovražni prodorni poskusi. Takoj začetni protisunki so vrgli boljševike na nekaterih vdornih mestih po trdih bojnih nazaj.

V južni Italiji je potekel dan, razen brezuspešnega sovražnikovega napada severno od Venafra, mirno.

V minulem dnevu je prodrlo 26 težkih severnoameriških bombnikov pod lovsko zaščito v severnoitalijanski prostor. 20 bombnikov je bilo sestreljenih v letalskih borbah, dva nadaljnja pa od protiletalskega topništva zračnega orožja. Stiri nemška lovška letala so bila izgubljena. Vodje letal pa so se lahko rešili s padali.

Ob italijanski zahodni obali sta bili uničeni dve severnoameriški lovski letali.

V jutranjih urah 28. decembra so poskusili Britanci komandno podjetje proti rokavskemu otoku Sereq. Izjalovilo se je že v gostih minskih poljih obale, na kateri je sovražnik pri svojem hitrem umiku imel mrtve.

Na pomorskem področju Biscaye so bili od 27. do 29. decembra boji med nemškimi rušilci in torpednimi čolni ter angleškimi lahкими pomorskimi bojnim silami. Lastno in sovražnikovo zračno orožje je stalno posegalo v boje. V teku trdih bojev so nastale na obeh straneh poškodbe.

V minuli noči je nekaj angleških letal izvršilo motilne polete na zahodno nemško ozemlje.

»Nemci se bore fanatično«

Ženeva, 28. dec. T. »Exchange« poročila iz glavnega štaba generala Alexandra o bojih na italijanskem bojišču. Neki podpolkovnik osme armade opisuje zagrizen obrambni boj nemških čet v bitki za Ortono.

Ta podpolkovnik poroča med drugim: »Večinoma so to zelo mladi ljudje. Borijo se s fanatično zagrizenostjo do zadnjega moža in do zadnje kroglice. Če jim poide strelivo, potem se branijo z golo pestjo, pograbijo za bajonete ali pa se poslužujejo puškinih kopit in mečejo strešno opeko ali kamenje. Do blaznosti gre ta borbeno odločnost teh vojakov. To so dobili od narodnega socializma in ne poznajo besede kapitulacije.« Britanski častnik pripoveduje nadalje, da ne kaže nemške branilce zametavati že zavoljo izgub, ki jih zadajajo kanadskim četam. Z žrtvovanjem svojih lastnih življenj vedno znova spuščajo v zrak zaklonišča Kanadčanov, ki so jih ti ravnokar očistili razstreliv. Ker je general Alexander brez dvoma bral to poročilo, kaže, da je britanski vrhovni poveljnik osme

armade spoznal, da so vsa slepila o popuščanju nemške bojne morale ničeva. To, kar je doživel britanski podpolkovnik na italijanskem bojišču, morejo potrditi tudi Sovjeti. Tudi na vzhodnem bojišču se bore nemški vojaki, ki tvorijo zid proti boljševizmu, z isto odločno zagrizenostjo in brezpopojno pripravljenostjo na žrtve. Polni so odločne volje in trdnega zaupanja v zmago.

Doživlja britanskega častnika pa bodo morda podobna onim Roosevelta in Churchilla, če se bosta drznila uresničiti invazijo, o kateri sovražna propaganda zopet toliko govori in piše. Potem bodo angloameriške čete zopet stale nasproti od narodnega socializma obsedenim vojakom, ki ne poznajo besede kapitulacije. Nemške čete kar gore, da bodo pripravile Angloamerikancem dostojen sprejem v Evropi. Za tem bojevitimi vojakom pa stoji kot jeklo trdna domovina, ki je pripravljena z isto voljo požrtvovalnosti do zadnjega nadaljevati boj za svoj obstanek.

Strašna usoda poljskih izgnancev

Ženeva, 29. dec. DNB. Nad usodo Poljakov, ki so bili svoječasno »Ivlečni« v središče Sovjetske zveze, se pritožuje v dopisu »Manchester Guardian« Elmar Dangerfield, ki je že pred meseci opozorila v angleškem mesečniku »Nineteenth Century and After« z zelo opaznim člankom na usodo teh izgnancev. V dopisu pravi Dangerfieldova, da bi rada obrnila pozornost britanske javnosti na »veliko, skoraj popolnoma neznano tragedijo med največjimi tragedijami te vojne«. Gre za usodo podhranjenega milijuna Poljakov in Baltijcev, ki so jih Sovjeti nasilno odveli. V živinskih vagonih so Sovjeti odpeljali te ljudi tisoče milj daleč v azijsko in arktično Rusijo. Mnogi izmed njih so umrli že med vožnjo oni pa, ki so zdržali napore so se znašli končno v zaporih ali pa v takozvanih delavskih taboriščih in kazastanskih kolektivnih farmah na prisilnem delu. Druge so Sovjeti poslali v rudnike Kagaada in Kolyma ali pa v opekarne in na žage. Tisoči so umrli zaradi pre-

velikih naporov, boleznih in nezadostne hrane; zlasti, kot pravi Dangerfieldova, starci in otroci. Med temi izgnanci se nahajajo zastopniki vseh poljskih stanov: kmetje, delavci, profesorji, zdravniki in advokati, večinoma skupno s svojimi rodbinami. Ziveti morajo v prenapolnjenih barakah, v luknjah v zemlji, da celo v svinjakihi. Nihče zanje ne skrbi. Kdor ne more delati, ne dobi niti plače, niti hrane, tako da morajo otroci s svojim delom vzdrževati bolne starše ali starše pri življenju. Umirajo med otroci je obupna. Cenijo, da jih je umrlo že 25 do 30%. Tudi 30.000 baltskih otrok je že preminilo. Časopis piše dalje, da ne more danes nihče izvedeti od Sovjetov, kje se nahajajo Poljaki in Baltijci, ki žive, ter kako jim gre. Kdo ve, koliko tisočev jih bo postalo žrtev letošnje zime. Sovjeti ne puste nikogar v inozemstvo. »Manchester Guardian« pravi v svojem komentarju, da je usoda teh ujetih Poljakov in Baltijcev brezupna.

Napetost med Rooseveltom in kongresom

Stockholm, 28. dec. T. List »Afton Bladet« je priobčil pod naslovom »Znak boja med Rooseveltom in kongresom« poročilo Associated Pressa iz Washingtona o reakciji kongresa USA na Rooseveltovo božično poslanico. V tem članku je rečeno, da je bil radijski govor predsednika, kot je znano, njegovo prvo poročilo o potovanju v Kairo in Teheran. »Tiho godrnjanje« kongresa se je sedaj pretvorilo v odpor proti Rooseveltovim »diktatorskim navadam«, ker ni pokazal zaupanja parlamentu, marveč se je, nasprotno v božični poslanici, obrnil naravnost na vojsko USA in je parlament pri tem obšel. Rooseveltovi svetovalci so zelo zaskrbljeni zaradi vedno bolj rastočih predsednikove težnje, da bi vse sam odredil. Tudi ni vplivalo pomirjevalno poročilo, da bo Roosevelt objavil še manjkajoče važne podrobnosti v noveletni poslanici na kongres. Kongres snuje načrtovanje, in sicer hoče po vojni odkloniti sodelovanje z Anglijo, s Sovjetsko Unijo in Čangkajskovo Kitajsko.

kakor je že nekoč načrtovanje željni kongres torpediral Wilsonovo Društvo narodov. Pretirana samostojnost bi mogla Roosevelta priversti tja, kamor je Wilsona njegova in bi vodila do tega, da bi ponovil vse njegove politične napake.

Izjava bolgar. notranjega ministra

Sofija, 29. dec. DNB. Na torkovi seji Sobranja je odgovoril notranji minister Hristov na vprašanje profesorja Cankova o bolgarski notranji politiki. Minister je dejal, da je podlaga sedanje vladne oblike brezstranska vlada, kar pa tudi ni nepolitično. Profesor Cankov je med drugim izjavil, da je del vaških županov komunističnega prepričanja. To je morda res le v izjemnih primerih, na splošno pa nikakor ne drži.

Ker so mu očitali, da je izjavil na nekem zborovanju, da bo vlada zaplenila vse vojne dobičke, ki jih bo potem uporabila za izboljšanje položaja delavcev in uradnikov, je odgovoril, da še vedno vztraja na izvedbi tega ukrepa, ki pa se naj po njegovem mnenju uporablja le glede nepravilno pridobljenih dobičkov. Dejal je, da ne dvomi v odkritosrčnost profesorja Cankova in da je pripravljen, da v interesu narodne enotnosti z njim sodeluje.

Albanski regentski svet Führerju

Berlin, 29. dec. DNB. Predsednik albanskega regentskega sveta, Mehdi Frasheri, je naslovil Führerju poslanico, v kateri mu poroča o ponovni proglasitvi albanske neodvisnosti in o izvolitvi albanskega regentskega sveta ter se mu v njegovem imenu zahvaljuje za dragoceno pomoč, ki jo je nudil Velikoneemski Reich albanskemu narodu.

Nemški poslanik pri Petainu

Vichy, 29. dec. DNB. Nemški poslanik Abetz je v torek popoldne skupno s posebnim odposlancem nemške vlade pri maršalu Petainu, poslanikom von Renthe-Finkom, prispel v Vichy. Maršal Petain je kmalu nato sprejel oba diplomata.

Nov teroristični napad na Rim

Rim, 29. decembra. T. 28. decembra okrog poldneva so odvrгла sovražna teroristična letala veliko kalibrske bombe na rimska predmestja. V nekem stanovanjskem predelu blizu bazilike San Paolo fuori le mura je bilo podrtih več hiš. Tukaj in pa drugje je bilo ubitih ali ranjenih več oseb.

Titove krvočnosti nad Srbi

Beograd, 28. dec. T. Sovražna stališča Tita ne samo do srbskega naroda, marveč tudi do lastnih komunističnih tolp, je lepo razvidno iz poročila, ki ga objavlja »Novo Vreme« o usodi takozvane Moravske skupine, ki je bila sestavljena izključno iz srbskih komunistov in je delovala samo v južni Srbiji. Ko pa so bili komunisti v Bosni stisnjeni, je bila tudi Moravska skupina premaknjena v Bosno in njen komandant in komisarji so bili nadomeščeni s tujiimi elementi. Skupina je bila potem uporabljena za pordečenje srbskega naroda. V bojih je utrpela hude izgube. Ko so se nato srbski komunisti prižigali in zahtevali, da se jih zopet premesti v Srbijo, je zapovedal Tito, da mora biti ustreljen vsak peti mož te skupine. Skupina je bila nato raztepena na vse vetrove in mnogo njenih pripadnikov se je predalo.

Iz gornjega kratkega, toda zelo značilnega poročila je razvidno, da odgovarjajo resnici govorice, ki zadnje čase prihajajo zlasti iz Srbije ter iz Like, kjer je nastal važen preobrat v stališču do komunističnih tolovajev. Tako je član Nedeljeve vlade srbski minister Jonić pred kratkim izjavil, da je pri vseh Brozovih tolovajih le 5% Srbov in da ima Broz-Tito namen, uničiti vse, kar je pravoslavnega in srbskega. Srbsko prebivalstvo vidi v Titovih tolpah tujce, torej ne srbski element in v Srbiji se je začela velika borba proti komunizmu v imenu srbstva. V tej borbi sodelujejo tudi tisti elementi, ki so bili doslej zastepeni ter so ostali ob strani. Podobno vrenje se opaža tudi v Liki, kjer je prav tako mnogo Srbov. Pod geslom »Srbi na okup« se je začel tam veliki odpor proti Titovim tolpam. Prebivalstvo Like, ki je prej toliko pretrpelo od tolovajev, je po prihodu nemške vojske začelo z nemško pomočjo ustanavljati samoobrambne vojaške enice, ki varujejo svoje vase in sela pred tolovaji. Prisilno mobilizirano prebivalstvo v množičah uhaja od tolovajev ter pristopa k domači samoobrambi, ki bi do zadnjega pomekla s Titovimi komunističnimi tolovajskimi ostanki.

Angleški komunisti ponovno odbiti

Ženeva, 29. dec. T. »Daily Worker« poroča, da so angleški komunisti s pomočjo svojega glavnega tajnika Harryja Pollitta izvršili nov poizkus, da bi se vrnili v angleško laburistično stranko. Pollitt je namreč naslovil laburističnemu tajniku Middletonu pismo, v katerem pravi po nagovoru »dragi tovariši«: »glede: Da bi dosegli višek enotnosti v delavskem pokretu, nam imenuje izvršni odbor laburistične stranke zastopnike za izmenjavo misli z vodilnimi komunisti. Kot edad objavljala »Times«, je laburistična stranka odbila tudi ta predlog komunistov. Middleton je dal Pollittu v svojem odgovoru razumeti, da ni po mnenju laburistične stranke nikakih dokazov, da bi sprejem komunističnega predloga lahko služil »kakršnemu koli koristnemu namenu«.

Kratka poročila

Ženeva, 29. dec. T. Roosevelt je objavil imenovanje generalnega majorja Jimmyja Doolittleja, ki je postal znan vsled podlega napada na Tokio, za poveljnika ameriškega letalstva v Veliki Britaniji. Njegov prednik Baker je postal vrhovni poveljnik letalstva v Sredozemlju. Oba ameriška generala sta z gangsterstvi izprila svojo kvalifikacijo.

Beograd, 29. dec. T. Srbski prosvetni minister je imel v Nišu govor, v katerem je dejal, da je Srbija napovedala boljševizmu in tolovajstvu vojno do popolnega uničenja. Bodočnost Srbije je odvisna od uspeha nacionalnih sil.

Madrid, 29. dec. DNB. Reuter javlja, da so se morale izpostavljene severnoameriške izvidnice na področju pri Arawi na Novi Britaniji umakniti zaradi pritiska japonskih protinapadov.

Madrid, 29. dec. DNB. V Madridu mudečega se velikega kaida španskega Maroka Amaria-Uchena, je po bisku pri španskem zunanjem ministru sprejel tudi državni poglavar general Franco.

Splošni evropski vojni položaj

Berlin, 28. dec. DNB. O splošnem evropskem vojni položaju piše danes vojaški dopisnik DNB-ja Martin Hallensleben:

Dočim najdemo v nemških vojaških krogih mirno gotovost in poudarjeno malobedsednost, pa tembolj vzbujajo pozornost glasovi iz sovražnega tabora, ki si nasprotujejo glede sedanjega položaja in glede bodočega razvoja na bojiščih. Sovražniki so zaskrbljeni in skušajo na svojo skriv skrili za navideznimi poročili o uspehih. To velja enako za zimske bitke, ki se je pričela na vzhodu kot za vprašanje ustanovitve resničnega drugega bojišča, vprašanje, o čigar aktualnosti so na nemški strani prepričani. Nemška poveljstva so povsod pripravljena, da spuste v tek veliki protinavazijski stroj, ki čaka ob vsej evropski obali na sprejem Angloamerikancev. Inspeksijsko potovanje feldmaršala Rommela na eventualne točke bodočega vdora in najnovjša uradna objava o tem posetu sta dovolj pokazala, da je na nemški strani vse gotovo, to se pravi, da potrebuje nemški obrambni in protinapadalni aparat le še prilična na gumb. Sovražnik ne sme zamuditi, to je splošno mnenje nemške vojske, kajti sicer bi se kmalu znašel pred položajem, ki bi ga bilo še težje obvladati kot sedaj, ko je sovjetska zimska ofenziva navezana na nujno razbremenitev. Istosčasna izvedba obeh podjetij je po nemškem mnenju za sovražnika nujna. To je bil tudi brez dvoma bistveni vojaški zaključek konferenice v Teheranu. Tudi vse, kar sovražnik tozadevno izjavlja in kar je medtem storil, jasno kaže, da bo treba pač izvesti poskus, seveda s pomočjo odvrnitve pozornosti od resničnega kasnejšega vdor-nega težišča. Ali bodo vdor resnično tvegali? Ker so na nemški strani tozadevno izvršene vse priprave, zanima odgovor na to vprašanje nemški generalni štab le v toliko, ker bi s pričetkom takega sovražnega podjetja prišel čas za razvite onih nemških sil, ki se doslej nahajajo v zaledju. V tej zvezi postane zanimiv tudi Rooseveltov božični govor, zlasti dejstvo, da so Angleži, ki bolje poznajo nevarnosti vdora, prepustili vrhovno poveljstvo nameravanega »kombiniranega napada«, torej druge fronte,

in s tem tudi vso odgovornost za morebitni poraz, Amerikanecem. Imenovanje generala Eisenhowerja za šefa vdora je zaradi tega enako pomembno kot dejstvo, da je postal general Spaatz, zopet nikak Anglež temveč Amerikanec, nekaj vrhovni poveljnik vdornega letalstva. Londonska poveljstva si torej iz previdnosti že vnaprej umivajo roke. Oba Amerikanca pa bosta morala končno odgovorjati za to, o čemer je Roosevelt dejal, da bo prineslo zavzevnico visoke izgube. »Nikaka prijetna pot ne vodi k zmagi in konec še davno ni na vidiku.« Ta Rooseveltov stavek nemški vojaški krogi močno podčrtujejo. V teh krogih gredo celo tako daleč, da glede na poznane nemškega potenciala in nemške ofenzivne energije ter po pretehtanju angloameriških in sovjetskih možnosti označujejo to izjavo ameriškega predsednika kot optimizem, ki se bo kmalu iztržil.

Položaj na vzhodu se vsekakor ni tako razvil, kot je bilo predvideno v načrtu nasprotnikov. Uporaba zimskih rezerv, ki naj bi to dokončala, kar ni uspelo prejšnjim množičnim naporom in žrtvam, ni prinesla končnega uspeha. Trenutno lahko opazimo v bojih celo lahko popustitev napetosti. Vendar na nemški strani računajo z nadaljnjim ojačenjem sovjetskega navalna na nemške postojanke in smatrajo sedanje zimske boje le za predigro.

Toda prej kot slej tokrat boj na vzhodu ni več nikak enostranska boljševiška zadeva. Obdobje borbe za inicijativo se je zamenjalo z obdobjem borbe za ohranitev pobude. Vzhodno od Žitomira skuša Vatutin dati nemškemu maršalu von Mannsteinu šah-mat z boka. Ne sme mu pa uspeti, ker Sovjeti ne streme tu le v smeri avtomobilske ceste Kijev-Žitomir, temveč tudi proti severozahodu in jugovzhodu. Odkrita so bila nova boljševiška zbirališča. Tu bo prišlo torej še do težkih in najtežjih bojev. Nemci so nanje pripravljeni. Drugo težišče sovjetske ofenzive leži pri Vitebsku. Zanimivo je, da se v razliko od prejšnjih let, tudi tu vrše nemški protinapadi, čeprav je bilo videti, kot da je to področje popolnoma ofenzivna domena boljševikov.

Zopet krvavi porazi Titovih tolp

Berlin, 29. dec. T. Razbijanje komunističnih tolp v severnovzhodni Bosni načrtno napreduje. Po dosedanjih poročilih je imel sovražnik samo v zadnjih treh dneh 589 mrtvih in 442 ujetnikov. Poleg tega so bili zaplenjeni 4 metalc min, 5 strojnica ter mnogo streliva in oskrbovalnega materiala. Znano rudniško mesto Vares je bilo osvojevano.

V vzhodni Bosni so imele tolpe tudi v obeh dneh pred Božičem enako občutne izgube. Znašale so 388 naštetih mrtvih in 295 ujetih. Mnogi člani tolp, ki so bili zaradi komunističnega vodstva zelo razočarani, so prebežali k Nemcem. Poleg tega so izgubili tolovaji 11 strojnica, 2 težka metalca min, 1 protitankovski top in 300 pušk.

Cistilni nastopi na hrvaškem ozemlju južno od Kolpe, kjer je bilo zgrajeno glavno oskrbovalno področje, so se uspešno končali. V nepreglednem gozdnem in gorskem ozemlju so se odlikovale poleg nemških čet tudi hrvaške enice in domači samozasčitni oddelki. Naštetih je bilo 882 mrtvih tolovajev, 191 pa jih je bilo ujetih.

Po izpovedih številnih prisilnih mobilizirancev znaša število težko ra-

njenih tolovajev več sto. Bogat plen obsega 47 strojnica, 3 topove, 2 metalca min, protitankovsko orožje, nešteto drugega vojnega gradiva ter več municijskih skladišč. Poleg tega je bilo zavarovanih nad 3.000 glav goveje živine, 80 konj, 14 mul in 60.000 kg živil.

V srednji Albaniji je bilo zaključeno neko nadaljnje očiščevalno podjetje, pri katerem so komunistični tolovaji izgubili 33 mrtvih in 344 ujetnikov, večinoma Badoglijevih Italijanov. Zaplenjeni so bili topovi, strojnica, metalci min, puške, mnogo streliva in mul.

Vseposvobod, kjer si danes na zapadnem Balkanu upajo komunistične tolpe iz svojih skrivališč, so težko napadene od nemških in zavezniških čet. Tako so morale napade v severni Hrvaški plačati s 45 mrtvimi in 25 ujetimi, v severni Črni gori pa so izgubile v bojih za neko manjšo mesto, ki je ostalo trdno v nemških rokah, nadaljnjih 50 mož.

Berlin, 28. dec. kg. Pri očiščevalnih nastopih v srednjebosanskih gorskih predelih so nemške čete naletele na močno komunistično tolpo. Vodil jo je angleški kapetan Jesseries. Tolovaji so bili uničeni ter so imeli nad 300 mrtvih. Med

38 ujetniki so se nahajali tudi angleški kapetan ter dva podčastnika, ki so bili zadnji ostanek angleškega zveznega poveljstva pri tolpah. Angleški zvezni štab je bil s temi zadnjimi tremi vojaki v celoti uničen ali zajet.

»Tribune« kritizira Edenovo politiko

Zeneva 28. dec. DNB. Angleški tednik »Tribune« kritizira v omembe vredni obliki britansko zunanjo politiko. Med drugim piše: Smernice angleške zunanje politike ne kažejo na resničnega in sposobnega voditelja, marveč kažejo, da delo zunanje ministarstva drži komaj korak z dogodki. Eden ne uvidi, da vlada povsod v Evropi revolucionarno razpoloženje, pa ne revolucionarno razpoloženje v starem smislu nekega zatiranja razreda, ki hoče zrušiti svoje zatiralce. Gre za nekaj veliko večjega: Nov rod išče novega sveta in ni razpoložen niti na koncesije niti na kompromise.

Ne sme biti presenetljivo, da je britansko zunanje ministrstvo ali Churchillova vlada nespособna postaviti v račun ta novi pojav, ki vstaja na političnem obzorju. Ta pojav zahteva danes politične in vojaške gospodarje treh veselil. Gibanje, ki ni nikoli obsegalo poleg delavcev kmetov, srednjega stanu in nacionalnih gibanj. Istočasno je globoko socialno. Vsa taka gibanja v Evropi so pritegnila nase močne nacionalne elemente, ki streme po nadaljnji evropski enotnosti. Zunanji ministri Eden in britanska zunanja politika pa sta se zagrizla ravno v nasprotno. Novi pogoji zunanje politike pa ne bodo mogli biti izpolnjeni nikdar z vlado, v kateri bodo vladali Toryji in s pretežno konservativnim parlamentom. Angleški vladni krogi ne bodo mogli nikdar pridobiti prijateljstva novih sil, ki vstajajo v Evropi, marveč nasprotno, jih bodo odbili in jih postavili proti sebi. Taka politika bo prisilila Anglijo samo slediti politiki USA in Sovjetske Zveze.

Stockholm, 29. dec. DNB. Ameriški mornarški minister Knox se je v torku na tiskovni konferenci toliko izdal, da je priznal, da so japonski letalci pri ruju Gloucestru (Nova Britanija) potopili en ameriški rusilec in eno obalno prevozno ladjo.

Amsterdam, 29. dec. DNB. Britanska poročevalska služba javlja, da je prišel Beneš v torku v Teheran. Sedaj se vrača iz Moskve.

Umetniki in Zimska pomoč

Ne rečem, da pri svojem delu za Zimsko pomoč ne naletimo na to ali ono oviro. Moj Bog, saj smo na to pripravljali. Ljudje namreč niso brez glave in mislijo po svoje, kakor nanese. Pametno in bedasto, dobro in zlobo. Toda pripravljani nismo bili na tako zlobo in nebotično priskuknjenost, kakor smo nanaleli pri enem najplemenitejših dejanj gospoda prezidenta divizijskega generala Rupnika. Da, priznam v svojo sramoto, na tako zlobo in priskuknjenost pa le nisimo bili pripravljani.

»Mi tako težko damo denar za reveže.« Zimska pomoč ga bo pa potratila za Narodno galerijo.

Saj ni tega rekel tisti, ki je že obilno del za Zimsko pomoč. Ne! To je rekel nekdo — kramar v krznu —, ki se svoj živ dan ni dal škrbatega fیکا za umetnost, niti prebrite pare za Zimsko pomoč. Ker »čaka«, da bo prejel povz, torej, da bo prišel zadnji »v našo cerkev k maši«, ki pa je dal 100.000 lir za OF. Torej toliko za moritev in požiganje in uničevanje slovenskih cerkva in umetniških redkosti, kolikor Zimska pomoč za napredek te umetnosti in za vse njene siromašne tvorce. Nad seboj naj se zgrozi; kramarska duša. Poznamo ga in nam ne uide! Kajti nam nobena nerga ne bo ušla. Neprijatelj je pri stvari, da blebata morda celo ti sam za njim to brezumno nemnost. Tebi bi pa rad povedal, da to mišljenje odpira vprašanje mecenstva na novo. Ta graja odkriva brezmejno podlost. Odpira pogled v brezdanjo sebičnost, da me je pretresla do mozga.

Temu sitemu kramarju prav razločno, kratko besedo!

Umetnino napravi umetnik. Umetnik je človek. Človek mora jesti, piti, oblačiti se, neke stanovati in kaj še vem, kaj potrebuje. Končno mora umetnik tudi neke delati, torej mora imeti svoj atelje.

Zato je treba — kajne, kramar v krznu — denarja; denar prejme za umetnino, ki jo prodaja. Umetnino mora vsakdo nekdo kupiti, kajti če revež ne more prodati, ostane revež. Torej je tudi umetnik lahko revež. Da pa nekaj kupiš, moraš dobiti denar — Layer je bil res poskusil ponarediti bankovec, pa so ga zaprili — Če bi bilo pri nas veliko mezenov, bi dobili umetniki denar pri njih in bi ne bil noben umetnik revež. Lahko bi se tudi skrbelo iz takih sredstev za bolne in onemogle umetnike. Ker pa jih nimamo dovolj, mora pač prisikčiti Zimska pomoč. Znesek Narodni galeriji v ta namen znaša samo osemdesetino predvidenega zneska. Ta znesek dobe potrebni in vredni umetniki. Ponavljam: potrebni in vredni! Torej zaradi te osemdesetinke je nastal ta grozni hrup! Nismo kratke pameti, da ne bi vedeli, da komunistom in OF to ni všeč. Vragu pač nobeno dobro delo ni všeč! Vemo, da bi tudi dignili krič, da je na te reveže pozabil gospod prezident, če ne bi bil nič nameril za to:

»Lena reč, na vse je mislil, samo na umetnike ne!«

Ko so se Ribničanu vrh hriba zvalile zeljate glave na vse strani sveta, je dejal: »Eh, kaj, vsaka glava ima svojo pamet, celo tista, ki je gnla.«

Narte Velikonja.

Nevarnost komunizma

(Pastirsko pismo ljubljanskega škofa.)

Od vseh teh pričakuje Bog in njegova Cerkev, da bodo tudi med našim narodom vodili resno in odločno borbo zoper to največjo nevarnost današnjega časa, navdahnjeni od tiste prave ljubezni, ki ljubi duše in ne pusti, da bi jih brezboštvo odtrgalo od Boga, in ki ljubi Boga in ne more trpeti, da bi brezbožniki Bogu jemali čiščenje, ki so mu ga vsi ljudje dolžni.

Toda s svetim očetom moram vas, dragi verniki, še opozoriti, da naša sveta borba za vero v Boga in za zveličanje vseh duš našega naroda ne bo mogla biti zmogljiva brez posebne pomoči božje in priprošnje božje Matere Marije. Zato moramo svojo borbo podpirati z molitvijo v duhu pokore. Ko so apostoli nekdaj vprašali Gospoda, zakaj niso mogli iz obsedenega človeka izgnati hudega duha, jim je Gospod odgovoril: »Ia rod se ne izžene drugače ko z molitvijo in postom« (Mt 17, 20). Z molitvijo in pokoro morajo v tej borbi pomagati vsi brez izjeme, zlasti še nedolžni otroci in bolniki, ki za drugačno borbo s štuđim, s poučevanjem in z deli ljubezni niso sposobni. Čeprav sem vas, dragi verniki, že večkrat pozival k molitvi v duhu pokore, vas zopet vabim in prosim, ne nehajte, ampak še podvojite svoje molitve in trdnem zaupanju, da Bog naših prošelj, ki mu jih po rokah Marije pomagaj izročamo, ne bo zavrgel.

Ne smemo pa pozabljati moliti za spreobrnjenje vseh zaslepljenih svojih rojakov, ki so ali pravi brezbožni komunisti ali pa njihovi pomočniki ali pa v nevarnosti, da postanejo pravi brezbožniki. Usoda njihovih nemurljivih duš nam je pri srcu, tudi njim želimo, da bi nekoč Boga gledale in uživale. Nanje naslavljam dobesedno očetovski opomin, ki ga jim je poslal papež Pij XI.: »Preden pa končamo to okrožnico, želimo nagovoriti še tiste sinove, ki so že bedno okuženi s komunizmom ali pa blizu tega, da se okužijo. Kakor prisrčno prosimo nje, naj poslušajo besede ljubečega očeta, tako pa tudi goreče prosimo Boga, naj jih razsvetli in odvrne s spolke poti, ki vodi v žalostno pogubo, in da spoznajo in priznajo Jezusa Kristusa, edinega Odrasnika človeškega rodu. Zakaj nobeno drugo ime pod nebom ni dano, da bi se mogli v njem zveličati« (Apd 4, 12).

V borbi zoper brezbožni komunizem moramo biti vsi verni katoličani popolnoma edini in slojni. Zato ponavljam resni opomin papeža Pija XI., ki ga je v svoji okrožnici o brezbožnem komunizmu naslovil na vse vernike in ki v sedanjih naši narodni stiski vprav nam posebno velja: »Vse sinove Cerkev, tako pravi papež, »katerega koli stanu in naroda, katere koli skupine zopet in zopet nujno opominjamo, naj bodo, kar le more, slojni. Ze večkrat so naše srce z bolestjo napolnili prepripi med katoličani, ki nastanejo dostikrat iz praznih vzrokov, a imajo neredko žalostne posledice, ko se bors med seboj sinovi iste matere Cerkev. Tako dobe prevratni ljudje, ki jih sicer ni toliko, usodno priliko, da te prepripi netijo in dosežejo to, česar si tako žele, da namreč katoličane druge proti drugim nahujskajo.« Končno papež opozarja na veliko odgovornost, ki jo imamo, da vzdržujemo med seboj edinstvo in enotnost mišljenja in ravnanja, in kar preteče pravi: »Isti, ki netijo prepripi med katoličani, si nalagajo strašno odgovornost pred Bogom in Cerkvijo.« Ne pustimo torej, da bi komunisti med nas katoličane vnesli neslogo in prepripi, kar bi koristilo njihovim brezbožnim ciljem.

Predragi verniki! V kratkih orisih sem vam opisal nevarnost brezbožnega komunizma in vašo krščansko dolžnost, boriti se z vso odločnostjo in doslednostjo zoper to nevarnost, ki grozi vašim dušam in tudi vašemu zemeljskemu življenju. Govoril sem samo z verskega stališča, nisem se spuščal v politična in gospodarska vprašanja. Kot verni katoličani, ki verujemo v Boga, v večnost in se zavedamo odgovornosti pred večnim Sodnikom, moramo načelno in brezpogojno obsojati komunizem in storiti v ponižnem zaupanju v božjo pomoč vse, kar moremo, da odklonimo od svojega ljubljeneega naroda nesrečo brezbožnega komunizma in od tega malega kotička Evrope, kjer prebivamo, nevarnost boljševizma, ki bi uničil krščansko kulturo. (Konec.)

Obdaritev begunčkov v vladni palači

Ljubljana, 28. decembra.

Prav danes — na tepežni dan — se je Pokrajina po rokah ge. prezidentove lepo odkupila pred »tepežkanjem« naj-večjih revčkov med nami — begunčkov. Ob treh popoldne se je glavna dvorana vladne palače napolnila s fantički in deklicami, ki jim divljanje komunizma ni pustilo, da bi mirno preživljali mladost v svojem domu. Sedaj so nastanjeni v tili, ki je bila nekoč Sernečeva last in pa v šoli na Ledinu. Z otroki je prišlo tudi nekaj begunških mater, ki skušajo nadomeščati starše tem malčkom, ki jih je komunizem napravil za sirote.

V dvorani sta ustvarjali božično razpoloženje dve smrečici. Vsaka je bila okrašena z Jezuščkom in plenih.

Malim gostom, ki so udobno posedli po naslanjajih, je priredil »vrtece« gospodične Vencajzove ljubko božično igrice. Deklice — ena med njimi je pestovala punčko — so se na odru domenile, da bodo uprizarile žive jaslice. Razdelile so si vloge in se njim primerno oblekle. Prej so še s pesmijo »Zima, zima belac« in rajanjem »snežinke« pričarale v toplo dvorano pravo zimsko vzdušje. Nato pa se je pred vsemi ponovila betlehemska sveta noč: Marija in Jožef ob jaslicah; prikazen angelčkov, pojočih ljubko božično: »Angelčki stopajo skozi nebesa; preplah, plem pa navdušenje pastirev, ki takoj odhit k hlevcu, prepevaje: »Mi gremo tja do Jezuščka, ki željno čaka nase. Pa pastirski so princeli k jaslicam darove... No, ker pastirčiči ni imela kaj podariti, se je ponudila Mariji za dekle. Zaradi Jezuščka bo služila zastoni. Navdušenje gledalčkov pa je doseglo višek, ko je pesmica »Na kamelah jezdič« naznanila svete Tri kralje. Končno je stopil na rob odra nadangelček Gabrijel in pod njegovim vodstvom je vsa dvorana zapela: »Glej, zvezdice božje.«

Odpor delavstva proti komunizmu

Ljubljana, 29. decembra.

Začetek protikomunističnih predavanj med tovarniškim delavstvom pomeni važen mejnik v razvoju delavske miselnosti. Ta predavanja so namreč napravila konec na eni strani hujšakški komunistični propagandi, na drugi strani pa mrtvilo, ki je vladalo med protikomunistično usmerjenimi delavci. Vsega tega je zdaj konec! Klje časa je zdrnil tudi delavstvo in mu velel, naj gre v odprto in neizprosno borbo proti uničevalcem slovenskih malih ljudi. Naše pošteno delavstvo je temu klicu sledilo, ker se zaveda, da je komunizem največja laž vseh laži in največja nesreča vseh nesreč.

Iz teh vzrokov je delavstvo predavanja, ki so se vpeljala, pozdravilo z veseljem in odkritimi simpatijami. — Po mnenju delavcev samih je bil skrajni čas, da so se tako predavanja vpeljala in da je bila dana možnost, da se onemogočijo nadaljnje komunistične laži, zlasti pa, da se onemogoči komunistični teror nad delavstvom. Teh predavanj in organizirane protikomunistične akcije med delavstvom so se zlasti razveselili tisti delavci, kateri so ves čas od nastopa OF nosili v tovarnah tudi protikomunističnega boja in na katere so priganjali OF zaradi tega bruhanj ogenj in žveplo. Toda oni se niso bali groženj. Vztrajali so v započetem protikomunističnem delu, ker so se zavedali, da je samo v tem rešitev slovenskega naroda in s tem tudi rešitev slovenskega socialnega vprašanja.

Ni manj, kakor predavanj samih, pa so se delavci razveselili dejstva, da jim predavajo njihovi lastni bratje-delavci iz tovarn in obrtniških delavnic, torej ljudje, ki jim lahko govorijo iz duše v dušo in iz srca v srce. Prav zaradi tega so bili predavatelji povsod deležni toplih simpatij delavstva. Zlasti pa se je delavstvo razveselilo in je najprirednejše pozdravilo sodelovanje vseh vidnejših delavskih voditeljev v borbi proti komunizmu. Vse pozitivne sile v delavstvu so pokazale v tem enotno in železno voljo, da stro etrupeno kačo, ki se je vsesala na narodovih prsih.

Delavstvo se prebujalo! Zadosti je bilo spanja, zadost mrtvila in zadosti komunističnega terorja. Započelo veliko delo zbiranja vseh zdravih delavskih sil se bo nadaljevalo in izvršilo. Program, ki ga je slovenskemu delavstvu razglasil glavni odbor Delavske protikomunistične akcije, se bo dosledno izvedel. Tako se bo začelo tudi za našega delavca novo življenje, življenje svobodnega človeka in nosilca zdrave socialne reforme.

Žveplo. Toda oni se niso bali groženj. Vztrajali so v započetem protikomunističnem delu, ker so se zavedali, da je samo v tem rešitev slovenskega naroda in s tem tudi rešitev slovenskega socialnega vprašanja.

Ni manj, kakor predavanj samih, pa so se delavci razveselili dejstva, da jim predavajo njihovi lastni bratje-delavci iz tovarn in obrtniških delavnic, torej ljudje, ki jim lahko govorijo iz duše v dušo in iz srca v srce. Prav zaradi tega so bili predavatelji povsod deležni toplih simpatij delavstva. Zlasti pa se je delavstvo razveselilo in je najprirednejše pozdravilo sodelovanje vseh vidnejših delavskih voditeljev v borbi proti komunizmu. Vse pozitivne sile v delavstvu so pokazale v tem enotno in železno voljo, da stro etrupeno kačo, ki se je vsesala na narodovih prsih.

Delavstvo se prebujalo! Zadosti je bilo spanja, zadost mrtvila in zadosti komunističnega terorja. Započelo veliko delo zbiranja vseh zdravih delavskih sil se bo nadaljevalo in izvršilo. Program, ki ga je slovenskemu delavstvu razglasil glavni odbor Delavske protikomunistične akcije, se bo dosledno izvedel. Tako se bo začelo tudi za našega delavca novo življenje, življenje svobodnega človeka in nosilca zdrave socialne reforme.

GOSPODARSKE VEŠTI

Nesreče v angleški oboroževalni industriji. Stockholm, 28. dec. Angleški časopis »New Leader« se pritožuje nad pogostimi nesrečami delavcev, zaposlenih v oborožitveni industriji. V letu 1942 je število nezgod naraslo v primeri z letom 1938 za 990 odstotkov. Časopis omenja, da so nesreče krive zastarele in ne dovolj varnostne in zaščitne naprave.

Angleške nabave oranž. Britski minister za prehrano je izjavil, da bo v bodočnosti prejela Anglija oranže iz Španije in Portugalske.

Amerika prodaja vrednostne papirje. Čileška vlada je kupila del čileškega inozemskega posojila v National City Bank v znesku 2 milijonov dolarjev.

Podzemski silosi v Argentini. Buenos Aires, 28. dec. Argentinska vlada je odobrila izgradnjo podz. silosov, ki bodo imeli prostora za 1 milijon ton pšenice in katerih izgradnja bo stala 6,48 milijonov pezov. Na ta način naj bi bila Argentina bolje preskrbljena in imela stalno dovoljno zalogo pšenice. Dalje je vlada odobrila 5,12 milijonov pezov za kritje transportnih stroškov kakor tudi za kritje izgube ob priliki vskladiščenja.

Iz ameriške jeklarske industrije. Lizbona, 28. dec. Nevarnost generalne stavke v severnoameriški jekleni industriji je prisilila Roosevelta, da je storil odločujoč korak. Glasom neke vesti iz New Yorka je odposlal vodji delavstva Murrayu kakor tudi trem največjim koncernom v Združenih državah brozjavke, v katerih je prejemnike pozval, da store vse, kar je v njihovih močeh, da ne pride do stavke. Ker je uvidel, da je položaj delavstva težak, je obljubil znatno zvišanje mezd.

Ameriški stroški za gumi. Član ameriškega senata, Hugh Butler je pred nedavnim časom trdil, da stane Združene države kavčuk iz področja Amazone skoraj 500 dolarjev pol kilograma. Proti tej trditvi se je sedaj oglašil predsednik korporacije za dvig severoameriške produkcije kavčuka. On je izjavil pred gospodarskim komitejem Združenih držav, da znašajo stroški proizvodnje kavčuka iz področja Amazone nekako 1,12 dolarja za pol kilograma. Toda ta nejasna izjava ni zapustila dovolj trdnega vtisa v javnosti, ker je bila podana mnogo prepozno.

Lissabon, 14. dec. Kakor nam sporočajo, je bila portugalska vlada prisiljena, izdati za trgovino z namiznimi vini nekatere omejitve. Vzrok tem omejitvam je slaba vinska letina leta 1941. kakor tudi velik izvoz vin posebno v Švico, ki je dovedel do pomanjkanja namiznih vin na Portugalskem. Ker pa je letošnja letina jako

Dan na dan se večajo potrebe. - Darujte zato takoj za Zimsko pomoč

no vse tako, kot smo čutili, da želi imeti dirigent; in nekaj kratkih vajah vsega tudi doseči ni mogoče. Vendar je pokazal nekter toliko pozitivnih, doslej skoraj nepozanih strani, naših bo v smiselnejšem fraziranju, v tematični izdelavi, v izravnani dinamiki ali v čisti intonaciji, da smo ga bili od srca veseli. Gotovo zahteva priprava takega koncerta od izvajalcev napornega dela, ki je v danih razmerah dvakrat naporno, vendar je uspeh vreden truda. To je znalo ceniti tudi občinstvo, ki je vse podajanje z navdušenjem sprejelo.

M. T.

Nove skladbe

Ivan Repovš: Nauk o glashi. I. del. Glasbena teorija v obrisu za I., II. in III. letnik učiteljskih šol. Ljubljana 1943. Pokrajinska šolska založba, Cena 26 lir. Knjiga, ki obsega 90 strani, je razdeljena v tri poglavja: ritem, melodija in dinamika. V prvem poglavju obravnava avtor v glavnem dolžino not in pavz ter različne takte; v drugem vse, kar zadeva višino tona, to je zlasti intervale, durove in molove lestvice, kromatiko, trozvoke in četverzovke; to poglavje je najobsežnejše; obsega dve tretlini knjige; v tretjem poglavju je razložena dinamika, tempo in okrasji. Seveda ne velja ta razdelitev za šolski pouk, kot avtor pravilno pripominja v

uvodu. Učitelj bo moral v smislu učnega načrta jemati snov iz prvega in drugega poglavja nekako vzporedno, tretje poglavje bo predeloval samostojno. V knjigi moramo zlasti pohvalno omeniti obilico gradiva, teoretičnega in praktičnega (notni zgledi), ki ga je avtor vseeno uporabil. Pri razlagi se ne omeji samo na izključno šolsko tvarino, ampak od slučajda do slučajda vplete v razlago v obliki pripomb zanimiva dopolnila, ki ne bi spadala v strogo učno tvarino, vendar učenec širijo obzorje preko običajne šolske snovi. Marsikako teoretično zanimivo, ki bi jo človek tudi v obširnejših knjigah zastopal iskal, dobimo tukaj. Seveda se pri razmeroma obširni razlagi javi nevarnost gostobesednosti ali nejasnosti, ki ji je avtor na nekaterih mestih tudi podlegel. Če nima učenec pri roki učitelja, ki ga z razumevanjem vodi od poglavja do poglavja, mu bodo nekateri zapleteni notni ali pismeni zgledi deloma nejasni ali vsaj težje razumljivi. Knjiga bo zelo uporabna za šolo, kjer učitelj sproti odstranja težave v razumevanju, dobra bo tudi za obnovo in osvežitev teča ali onega poglavja iz glasbene teorije, dočim bo vsaj ponekod težje razumljiva tistemu, ki brez pomoči učitelja prvič predelava glasbeno teorijo; pri morebitnih naslednjih izdajah, ki bodo tekom časa gotovo potrebne, bi kazalo bolj upoštevati tudi učence samo-

uke, ki v rednih razmerah tvorijo lep del odjemalcev.

Naslednja knjiga bo, kot je iz opomb razvidno, obsegala obris nauka o harmoniji; pri popolnem pomanjkanju tozadnevne učne knjige v slovenskih in pri velikem povpraševanju po njej bo treba posebno temu delu posvetiti veliko skrb. Prvi del te knjige, ki je povrh še izredno poceni, interesentom toplo priporočamo.

M. T.

Gledališki kolektarček za leto 1943/44. Cena 16 lir. Izšel je v založbi Združenja gledaliških igralcev priročnik kolektarček, čigar vsebina obsega skoraj izključno gledališko področje. Tako se zapiski in opombe ob posameznih dnevih v mesecu takoj v začetku kolektarčka nanašajo na razne spominske dneve, ki so v zvezi bodisi z izvajanimi slovenskimi deli ali bodisi z gledališči ali pa z njih izvajalci. O raznih gledaliških vprašanjih razpravljajo v notranjosti kolektarčka O. Župančič, Fr. Vodnik, Fr. Govekar, Ost. L. Drenovec, M. Bravničar, E. Frelih in M. Skrbinek; med razprave so vpletene razne statistike in podobnih drobiž. Predvsem pa omenimo, da krasijo kolektarček številne slike dramskih in opernih predstav iz zadnjega časa; vmes je tudi nekaj slik naših še živih pa tudi že umrlih umetnikov. Ljubiteljem gledališča bo kolektarček izvrsten mentor v gledaliških vprašanjih.

M. T.

KULTURNI OBZORNIK

Drugi simfonični koncert

Na drugem letošnjem simfoničnem koncertu smo spoznali dela treh avtorjev: Haydna, Beethovna in Liszta. Od prvega smo slišali simfonijo v d-duru, delo, ki je v prvem stavku sveže, ostro ritmično, v izpeljavi naravnost mojstersko, v drugem stavku mehko občuteno, v tretjem humoristično nadahnjeno, v četrtem poljudno razigrano. Beethovnov koncert v es-duru je umetnina, v kateri skladatelj tehnično in muzikalno sicer do skrajnosti izrazi solistični instrument, vendar glavne misli smiselno prehajajo iz klavirskega parta v orkester in obratno. V Lisztovih preludijih pa pride do izraza zlasti orkestralna tehnika in barvitost.

Pečat zadnjemu koncertu je vsekakor vtisnil mladi dirigent Oswald Buchholz, ki smo ga tokrat imeli priliko privrkat spoznati v naši sredi. Če smo pri velikih dirigentih vajeni, da polagajo posebno pazno na čustvovanje podajanje skladb, motivična izdelanost in arhitektonska gradnja jim je pa drugotnega pomena, če ju celo ne zanemarijajo, potem smo spoznali v Buchholzu dirigenta, ki ume postaviti pred poslušalca skladbo v vsaj njeni stvarnosti, skoraj brez slehernih

čustvenih primesi. Vsak najmanjši motiv, vsak bežen domislek, pa tudi daljše razpredena misel: prav vse pograbi, pa naj je skrito v katerem koli neznatnem instrumentu, ter uporabi kot gradbeni člen, iz katerega raste v smislu skladateljeve zamisli veličastna zgradba, ki ob koncu neomajno stoji pred poslušalčevimi duhovnimi očmi. Pri njem ni nič slučajnega, nič takega, kar bi lahko omalovaževal, temveč vse dosledno vodi proti postavljenemu cilju, ki je: zadnja razvidnost tlekov, ki sestavljajo celoto, vendar tako, da ista na svoji zaokroženosti prav nič ne trpi. Zgleda je bila dinamika, ravno tako pa na primer pri Beethovnovem koncertu vsestranska izravnost med klavirjem in orkestrom.

Poleg dirigenta je na tem večeru žel velik uspeh prof. Anton Trost kot solist. Ni lahka naloga, ki jo stavi Beethoven v tem koncertu na solista, pa naj jo gledamo s tehnično-virtuozno ali z interpretacijske strani. Oboje nalogo je prof. Trost odlično rešil. Zgledno je sledil dirigentovim intencijam in vpostavljal idealno enotnost v medsebojni igri klavirja in orkestra. Tudi pomnoženi radijski orkester je na tem koncertu zaželel kot novo očiščena dragotina. Ni bilo sicer še poda-

Primorska in Goriška vstajata k novemu življenju

Z lažmi, s podtikanji in z grozodejstvi si skuša komunizem pridobiti primorsko in goriško ljudstvo — Med ljudstvom raste vedno večji odpor proti komunizmu

Trst, konec decembra.

V razmere, ki so vladale na Goriškem in Primorskem pred 8. septembrom 1943, je nenadoma stopil komunizem in pričel prišepetovati ljudstvu očarljive in zapekljene besede: »Uprimo se, zmagali bomo gotovo, saj so naši sovražniki na koncu svojih moči. Mi smo tvoji rešeniki, mi te bomo vodili po poti do svobode.« Komunizmi so kar prekipeli od silnega domoljubja, iz njih ust so se cedili slavospevu na slovenstvo. O Marxu, Engelsu, Leninu in Stalinu ter o njihovi revolucionarni ideologiji takrat še ni nihče govoril. Komunizem je šlo najprej zato, da dobe narod v svojo organizacijsko skupnost. Zamočali so, da hočejo iz goriških in primorskih Slovencev narediti miličnike komunistične stranke. Postopali so na isti način, kakor so pred dvema letoma postopali v Ljubljanski pokrajini. Najprej so se izdajali za narodno gibanje. Ko so dobili dovolj borcev, so se razgalili in pokazali svoj pravi obraz.

Komunistična propaganda

Goriško je pokrila poplava propagandistov, ki so se povsod predstavljali kot »ubogi pregnanci« in narodni mučeniki. Zbirali so med ljudstvom darove zase in za svoje tovariše, ki da so izgubili vse. Toda nabrani denar niso uporabljali za podporo beguncem, temveč so ga pošiljali v Ljubljano komunističnemu vodstvu. Istočasno pa so z vso vno agitirali za Osvobodilno fronto. Najbolj so se pri tem odlikovali tisti polizobrazenci, ki so po prejšnji svetovni vojni zapustili Primorsko in se v pričakovanju boljših časov preselili preko meje. Tam so obešali svoje namišljeno mučeništvo na veliki zvon. Sedaj, ob nastopu komunistične revolucije, pa so prihajali zopet nazaj kot rdeči propagandisti. Pričakovali so, da bodo dobili na Primorskem dobra mesta in da bo marsikdo še ustežnil napraviti kariero. S stremuško vno, ki jim je tako lastna, so se vrgli na delo in povzročili kmalu vidne učinke. Ljudstvo je dajalo, a vojne ni hotelo biti konec, čeprav so mu ga komunistični voditelji obljubljali iz meseca v mesec. Fantje so zapeljani odhajali v hribe, za njimi pa je izginila vsaka sled. Komunizmi so jih tirali iz njih rodne zemlje na Dolenjsko ter jih ščuvali v borbo proti lastnim bratom. Če besede in grožnje niso pomagale, so jih komisarji s stroicami gonili in prve vrste kjer so padali kot žrtve bratormorske borbe.

Nauk 8. septembra

8. september je pač vsakomur pokazal, da komunistom ni bilo nikoli za kako narodno borbo, temveč jim je šlo samo za to, da bi skupno z badoljevskimi pristaži izropali in čim bolj uničili brezbrambno ljudstvo, ki je v svojem zdravem miselnju enako odklanjalo komunizem kakor tudi badoljevsko perfidnost. Po 8. septembru je za badoljevce le napočil čas, ko so mogli iz skritega zavestištva in podpiranja preiti k očitnemu pobratimstvu s komunisti. Kot žrtve te podle zarote gnijejo po Dolenjskem in Notranjskem kosti nešteti zdravili, mladih in idealnih primorskih fantov, dočim jih v premnogem domu še vedno pričakujejo osivele matere in s strepetajočimi srci čakajo, kdaj se vrnejo njihovi sinovi.

Ko je prišel 8. september, so komunisti razglasili, da so oni zmagali, pregnali okupatorja in da je sedaj napočila svoboda. Proglasili so splošno mobilizacijo. In zopet so šle prisiljene množice Slovencev na žrtvenik revolucije. Komunizmi so jih brezčutno vodili skoraj popolnoma neoborožene proti tankom in oklepnim avtomobilom ter pod ogenj streljnic. Saj Slovencev ni škoda, da le ostanejo partiji, ki se znajo spretno varovati, tako so govorili. Zato navzlic silnim žrtvam nikoli ne manjka komunističnih komandantov ali komisarjev, čeprav so bile mnoge brigade popolnoma razbite.

Komunistična strahovlada

Kratkotrajna komunistična vlada se je kmalu klavrnno zaključila. Neštevilnim likvidiranim Slovencev, ki so jih komunisti v dneh svoje strahovlade pomorili, so se pridružili še tisoči zapeljanih in padlih v času nemške ofenzive.

Ko so nemške oblasti razglasile, da se vsi mobiliziranci in nekomunisti lahko vrnejo na svoje domove in ko so dovolile slovenski jezik, dovolile slovenske šole in dale Slovencev enakopravnost, je komunistična propaganda zgubila svoj smisel. Zato pa je komunizem posegel po teoriji. Ljudstvo je videlo, da so nove oblasti korektna, da so vsi strogi ukrepi le posledica komunističnega izživljanja, in zato kmalu spoznalo, da mora biti zadržaj za propagando OF vse nekaj drugega. Komunizmi so začeli uvajati po oddaljenih vaseh pravcato strahovlado. V terenskih odborih so prevladali najslabši elementi; postopali, lenuhi in tatovi so stopili na mesto uglednih kmetov, ki so prej sodelovali v prepričanju, da gre za narodno stvar. Če kdo izrazi svoje mišljenje, ki se ne sklada s komunističnim, ga odvedejo v gozdove, odkoder se več ne vrne.

Vse gibanje prebivalstva v krajih, ki so izven območja nemških posadk, komunisti strogo nadzorujejo. Kmetje se tresejo pred krvoločnimi terenci. Dajanje so vedno težje, od komunistov obljubljene konec vojne pa se vedno bolj oddaljuje. Tiho, pridrušeno, a silno nezadovoljstvo se širi med ljudstvom proti komunistom. Kmet vidi, da ga je komunizem zapeljal navzdol, v dim, ogenj in kri, vidi požgane vase, vidi tavaajoče brezdomce, vidi pa tudi rejene komisarje, ki se ravnodušno sprehajajo med revščino in

imajo polna usta bahavih besedi sredi obupanega naroda.

Na mitingih, katerih se morajo ljudje nasilno udeleževati, jim komunisti vtepajo v glavo komunistični nauk.

Propaganda laži in podtikanja

Komunizem čuti, da se goriško in primorsko ljudstvo s strahom in nezaupanjem odvrta od njega, zato s ploho laži, podtikanji in psovki skuša oblatiti tiste, katerim je do sedaj zaupalo in se k njim zatekalo v najtežjih trenutkih. Vsega so krivi duhovniki in častniki. »Toda ljudje majejo z glavami. Može, ki so vsa leta nudili ljudstvu edino zaščito in oporo, naj bi sedaj naenkrat postali izdajalci, pravi patrioti pa naj bi bili tisti, ki so zapustili narod v najtežjih trenutkih in se vrnilo sedaj, da bi v krvi pobrali to, kar so drugi s svojim trpljenjem rešili in ohranili.

»Častniki so izdajalci«

Ljudje na Primorskem in Goriškem so kmalu izvedeli, da se je v Ljubljani organizirala slovenska domobranska vojska pod vodstvom slovenskih častnikov. Cele golide propagandne gnojnice so vili komunisti na glave tistih, ki so se v najtežjem trenutku odločili, da pomagajo rešiti slovenski narod pred poginom. Domobranca je komunistična propaganda

napihnila: v pošast, v zmaja, ki pokonča slovenski narod. Komunizmi pa si privzema vlogo sv. Jurija, ki bo temu zmaju zabil vrat.

Toda pot v Ljubljano je odprta; tisti Primorci, ki so z lastnimi očmi videli resničen položaj v Ljubljani, so postali nehoti najbolj iskreni propagandisti proti komunističnim lažem. So pa tudi nekateri zasleplenci, ki zapirajo oči pred resnico in lažejo še naprej po Primorskem. Častnike so vse proglasili za izdajalce. Toda ljudje se še dobro spominjajo časov, ko so savejski pristaži tirali častnike v Italijo in jih tam prepuščali pomanjkanju in bedi samo zato, da bi narodu odvzeli vojaške voditelje proti komunizmu.

Zatiranje slovenskih časopisov

Ljudje čutijo, da nastopa nov čas in da se bo marsikaj spremenilo, zato želijo pričakujejo novic. Toda komunisti jim ne puste brati slovenskih časopisov, ker se boje resnice. S smrtjo grozijo tistim, ki jih čitajo. Po hišah stikajo in preganjajo tiskano slovensko besedo. Mnogo huje, kot so delali badoljevski policaji. In prav zato si ljudje tembolj žele slovenskih časopisov, da se čim bolj prepričajo o komunističnih lažeh. Da bi ljudstvo dobili na svojo stran, izzivajo komunisti nemške oblasti in jih hočejo prisili-

liti na represalije, od katerih si potem sami obetajo dobiček. Skaliti hočejo dobro razmerje, ki vlada med ljudstvom in med oblastmi.

Vedno večji odpor med ljudstvom

Ves ta komunistični teror rodi vedno večji odpor. Ljudstvo spoznava, da si bo moralo samo kovati svojo lastno usodo. Samo bo moralo prijeti za orožje ter se rešiti pritepenih komunističnih teroristov, da bo moglo očuvati svoje domove otrokom, da bo ohranilo vsaj nekaj žive slovenske krvi za bodočnost. Spoznava, da se bide sedanja vojna med orjaki za novo obličje sveta in da je naloga malega slovenskega naroda predvsem ta, da na svojih tleh ohrani red in mir ter pomeže z mednarodnimi komunističnimi revolucionarji. Ti so povzročili na Dolenjskem in Notranjskem nahujo katastrofo vseh časov sem, sedaj pa hočejo isto napraviti na Primorskem in Goriškem. Dozoreva že spoznanje, da se bomo morali strniti vsi pošteni Slovenci, ki se čutimo odgovornost do naroda in končno pomesti s komunistično sdrogo. Srednje poti ni. Zato tisti, ki unao na ta kompromis, le odlagajo odločitev ter prevzemajo težko odgovornost za hodoče žrtve in za trpljenje ljudstva. To dokazuje zgodovina komunizma v Ljubljanski pokrajini. Dolžnost vseh Slovencev je, da na Primorskem to preprečimo. Slovenske narodne straže na Primorskem morajo postati izraz zdravega ljudskega mnenja, kaži to je tista sila, ki bo pomogla narodu v njegovih najtežjih trenutkih in mu pomagala izoblikovati lepšo bodočnost.

A.

Z Goriškega

Slovenska pridiga na Travniku. V »Slovenec« smo že poročali, da so očetje franciskani na Kostanjevici vpeljali slovensko pridigo in petje pri nedeljski deveti maši, kar so verniki z velikim zadovoljstvom sprejeli. Sedaj pa moramo zapisati še bolj razveseljivo dejstvo. Tudi v cerkvi sv. Ignacija na Travniku se bo začela slovenska pridiga, in sicer tudi pri maši ob devetih. Margotti je to določil s posebnim dekretom. Za pridigarja je imenovan stolni kanonik msgr. dr. Brumat, ki je sklenil, da bo govoril zlasti o pravičnosti, ki je podlaga srečnemu življenju posameznikov, družin in narodov. Pri tej sveti maši bo tudi slovensko petje, za katero bo skrbel znani glasbenik Emil Komel, ki prosi vse pevke in pevce, ki bi radi sodelovali, naj se zglase pri njem. Prva slovenska pridiga bo v nedeljo, 2. januarja, t. j. na praznik presv. Imena Jezusovega. Dolžnost slovenskih vernikov je seveda, da se polnoštevilno udeležujejo svete maše s slovensko pridigo. — Začel se bo tudi krščanski nauk za slovensko mladino, in sicer v vsaki župniji posebej. Potrebno je, da starši otroke prijavijo vsak pri svojem g. župniku. Upajmo, da bo vsak slovenski otrok v Gorici pripravljen za krščanski nauk v slovenskem.

Nesreče in zločini. Iz Komna so pripeljali v goriško bolnišnico precej hudo ranjenega 35 letnega Avgusta Grčiča. Izjavil je, da ga je 21. t. m. pred domačo hišo zadela več krogel. Kdo je streljal nanj, ne ve. — Utonil je 32 letni Feliks Žižmond iz Vrtojbe. V temi se je zvečer vračal domov, pa je zgrešil pot. Prišedši do potoka Vrtojba ga je hotel prekoračiti, a mu je spodrsnilo, da je padel in zadel z glavo ob kamen ter obležal nezavesten v plitvi vodi. Ker ni bilo pomoči, je utonil. — Na Slapu pri Idriji je neki neznanec obstrlel 24 letno šiviljo Viktorijo Kovačič. Zadel jo je v desno nogo ter ji tako močno ranil kost, da so ji morali v goriški bolnišnici odrezati nogo nad kolonom. — V Solkanu so v neki hiši našli mrtvo truplo nekega starega moža. Pozneje se je dognalo, da je to 74 letni Stefan Gomiček, ki pa je stanoval v čisto drugi ulici. Zdravnik je ugotovil, da ga je zadela srčna kap. — Iz Idrije poročajo, da je tragična smrt zadela go. Kušmanovo, mater bivšega župnika v Kojskem v Brdih. — 16 letni miličnik Ivan Kenda, doma z Reke, a bivajoč v Gorici, je snažil svojo puško, ki je bila nabita. Nenadoma se je sprožila ter ga krogla zadela v glavo, da je kmalu nato umrl.

Namesto novoletnih voščil sorodnikom in znancem in namesto pošiljanja novoletnih daril bogatim znancem - pošljite letos voščila neznanim revežem - tako da darujete za Zim. pomoč in pošljete darove njim!

Velikodušen dar dveh zavednih slovenskih žen

Naše ljudstvo se čuti živo povezano s svojo domobransko vojsko in vidi v njej poroštvo lepše bodočnosti

Ljubljana, 29. dec. 1943.

Priobčujemo pismo, s katerim po- žrtvovalna slovenska žena stavlja na razpolago domobranskim ranjenem svojo hišo in svojo postrežbo.

Spoštovani organizacijski štab domobrancev!

Ker bi podpisani iz srca radi v teh težkih časih pomagali naši verni, hrabri vojski, našim domobrancem, sva ponudili pomoč našemu prezidentu, generalu Rupniku, ki se nama je iskreno zahvalil in naju je napotil k Vam, da dobiva pri Vas nadaljnja pojasnila, kako naj bi se vse to uredilo. Radi bi, da bi najina majhna in skromna hišica, katere približen tloris prilagava ter najina dobra volja in najina moči služile Vam.

Zamislili sva si to tako: Ranjenci ali rekonvalescenti, kakih 10 do 15 po številu, ki jim ni več nujno potrebno prebivati v bolnišnici bi se nastanili pri naju v stanovanjskih prostorih, ki so v tlorisu označeni. S tem bi bilo zopet prostora za omenjeno število težje ranjenih v bolnišnici.

Me obe pa bi posvečale vse svoje moči kot bolničarski pomočnici našim domobrancem-ranjencem. Za okrepitev bi jim služil tudi vrt z dobrim zrakom bližnjih smrekovih gozdov našega Rožnika. Ker je hiša kmečka, toda čista, bi bila zelo primerna predvsem za preproste junake naše vojske za take, ki so iz revnih kmečkih hiš.

Malo in skromno je sicer to, kar Vam nudiva, v primeri s tem, kar bi Vam radi nudili, ko bi imeli. Pa ne odklanjajte te iz srca prihajajoče ponudbe, marveč sprejmite jo in naj Vam bo za pomoček do večje pomoči, ki jo boste imeli s tem, da Vam bo toliko prostorov prostih za težje ranjence v bolnišnici.

Zraven podpisana moja prijateljica Mici Štembal je bila popolnoma izvežbana bivša bolničarka, bivša operacijska sestra prejšnjega sanatorija Elizabetinuma. Jaz pa sem se v enajstletni boleznii moje preblage matere tudi nekoliko izvežbala v izpiranju in obvezovanju ran ter tozadavne postrežbe.

Na ta dvojni omenjeni način bi radi tudi midve kot zvesti domobranski pomočnici pristopili ob stran Vašim hrabrim četam v bran za našo vero, za našo domovino in za naše domačije, Saj:

To ni le boj za posvetne dobrine, najsvetejše nam čuvajo meča ostrine. Zato Bog z Vami v blagor in zmagol!

Zeliva, da bi Vam bila najina ponudba vsaj malo v pomoč ter beleživa v predodličnem spoštovanju

Greti Vaniseva, Mici Štembalova. 20. dec. 1943.

Pismo, v katerem slovenska slikarica stavlja domobrancem na razpolago svojo hišo, živo dokazuje, kako slovenski narod čuti, za kaj naj v tej borbi gre: Ne le za ohranitev premoženja, ki ga komunisti uničujejo poštenim Slovencev; ne le za oblast in za vprašanje, ali bo to oblast komunizem dobil ali ne. Gre za življenje slovenskega naroda in za njegove najdražje svetinje; za obrambo slovenskih domačij in ohranitev družinskih ognjišč, za čast naše domovine. Gre za vero, ki je naša največja narodna svetinja, pa jo komunisti preganjajo in blatijo. To so dobrine, ki si jih narod ne sme pustiti vzeti, če hoče sploh še obstati. Da branijo te dobrine, so prišli naši domobranci za orožje. Kajti komunisti jih napadajo z ognjem in mečem in treba jih je braniti z enakim orožjem, ne morda z vdanim čakanjem brez resnega odpora, kakor bi to radi videli nekateri sentimentalni preroki popačene krščanske ljubezni.

In kadar gre za take stvari, je treba žrtvovati mnogo. Fantje domobranci so se odločili, da bodo dali zanje tudi kri in življenje, če bo treba. — Dolžnost vseh ostalih pa je, da napore

domobrancev z vsemi močmi enodušno podpirajo. Danes ni čas polovičarstva. Treba je žrtvovati mnogo, da rešimo vse, kar imamo. Staviti moramo na razpolago svoj čas, svoje delo in premoženje. Nihče komur je resnično mar narodnih koristi, ne more stati ob strani. Kdor bi hotel biti v tem boju le nevtralen gledalec, kdor bi hotel le pasivno in brezbrizno gledati življenjski boj naroda z namenom, da si ohrani življenje in prihrani žrtve, bi se izpostavljal nevarnosti, da zaigra vse, kajti ko bi delali vsi tako, ko bi le sedeli za zapečki, bi komunizem že zdavnaj preplaval slovensko zemljo in jih zbujal iz njihove idile ter z njimi brezobzirno pomedel. To je slovensko ljudstvo dobro razumelo, zato se je sklenilo v neprodne vrste za našimi domobranci. Postavilo se je ob stran domobranskim hrabrim četam, v bran za našo vero, za našo domovino, za naše domačije, kot pravi pismo, ki ga objavljamo. Prisrčnost in navdušenje, ki diha iz pisma darovalk, njun plemenit dar in vroča želja, da bi mogli dati še več, trdno dokazujejo, kako živo se čuti ljudstvo povezano z domobranci, ki se bore zanj. Tudi preprosti ljudje prinašajo vsak svoj obulus in kažejo pripravljenost podpreti z vsem, kar imajo, sveto borbo domobrancev. Iz take trdne povezanosti ljudstva z našimi borci, iz požrtvovalnosti in zaupanja mora priti zmag.

Celoten komunistični bataljon uničen pri Logatcu

Nemška in domobranska posadka v Logatcu je presenetila pri Črnem vrhu močno skupino komunistov in jo uničila

Logatec, 29. dec.

Nekaj dni pred božičem je logaška nemška in domobranska posadka naredila pohod v okolico Hotedersčice in Črne vrha. Na svojem pohodu je nalezela na samotno naselje, odkoder so komunisti odprli nanjo ogenj. Takoj nato so nemške in domobranske čete naselje obklopile in pozvale komuniste k predaji. Čez nekaj časa se je predalo 80 komunistov. Ostali pa so se še borili še naprej in jih je v boju 40 padlo. Najtrdovratnejši so vztrajali v dveh hišah, kjer so bili uničeni od napadalnega ognja. Teh je bilo okrog 30. Poleg teh 30 je bilo še 12 komunističnih civilstov, ki so prav tako doživeli svoj konec med razvalinami. Med dokončnimi borbami je bilo ujetih še 10

komunistov. Število komunističnih izgub torej znaša 160 borcev in 12 drugih banditov. Na nemški in domobranski strani so izgube malenkostne: 1 mrtve

in trije lahko ranjeni. Razumljivo je, da taki uspehi dajejo logaškim fantom še večje navdušenje za nadaljnjo borbo proti komunistom.

Božičnica notranjskih beguncev v Logatcu

Logatec, 29. dec.

V sejni dvorani občinskega doma v Logatcu je odbor za notranjske begunce na Stefanovo priredil božičnico najpotrebnejšim. Bili so navzoči ljudje iz staroške občine, ki so jih komunisti pregnali z njihovih domačij. Tako si videl med njimi onemogle starčke in enoletne otroke, ki jim bes komunizma tudi ni prizanesel. Večina navzočih je bila v najbližjem sorodstvu z junaki, ki so padli v Grahovem in po drugih bojiščih. Pri skromni, a prisrčni slovesnosti so bili navzoči tudi msgr. Škrbec, ki je notranjski rojak, domači župan Kržič, poveljnik domobrancev ka-

petan Fortuna in logaški župan Oblak. Na begunce je imel iskren prisrčen nagovor msgr. Škrbec, nato kapetan, ki jim je zagotovil, da bo komunistični teror strit, in župan Oblak, ki jim je zagotovil vso razpoložljivo gmočno pomoč. Begunci so pokazali svojo hvaležnost za skrb in bratsko pozornost, ki jim jo nudijo oblasti in dobra slovenska srca. Izrazili so tudi polno zaupanje našim domobrancem. Neka težko preizkušena mati je dejala: »Od štirih sinov sta mi že dva padla v Grahovem. Toda raje vidim, da mi padejo vsi štirje kot pa da bi bil en sam šel h komunistom!«

Novo mesto si počasi ureja življenje

Novo mesto, 29. decembra.

Novo mesto se počasi vrača k normalnemu življenju in vstaja iz razvalin. — Vendar nudi še precej žalostno sliko. Hiše okoli glavnega kolodvora, v katerih so se skrivali komunisti, so še vse v ruševinah.

Ljudje iz okolice ne prihajajo v mesto, čeprav so bloki odprti. Po okolici se namreč klatijo komunisti in je vsakomur pod smrtno kaznijo prepovedano hoditi v mesto. Straža, Vavta vas in Toplice so popolnoma odrezani od mesta. Iz Toplice že dva meseca ni mogel nihče priti v stik z Novim mestom.

Varna pa je pot iz Novega mesta proti št. Petru. Pot drže trdno v rokah nemške in domobranske edince, Komunisti so zbrani na Trški gori. Tu se nahaja Cankarjeva brigada. Ti izvajajo nad ljudmi veliko nasilje. Prepovedali so jim tudi brati časopise, ki prihajajo iz Ljubljane. Med ljudmi vlada hudo pomanjkanje. V komunističnem raju nimajo niti najpotrebnejših življenjskih potrebščin, soli, kvasa in olja.

Za preskrbo Novega mesta z živilsi veliko prizadeva predvsem g. glavar Skubic. V mestu je tudi precej beguncev, ki pa imajo težave s stanovanjem in hrano. Za pomoč tem beguncem se je ustanovila podružnica škofijske dobrodelne pisarne. Ustanovni občni zbor je bil na Stefanovo.

Preselitev delavske propagandne pisarne

Propagandni odsek Pokrajinske uprave javlja, da se je njegov referat za propagando med delavstvom preselil v nove prostore na Miklošičevi cesti št. 22b, II. nadstropje (palača Delavske zbornice, vhod nad javno knjižnico). Telefonska številka tega referata je 46-18. Vabimo vse sodelavce Delavske protikomunistične akcije kakor tudi prizadete delodajalce, da se v zadevah delavske propagande obračajo neposredno na pisarno delavskega referata Propagandnega oddelka Pokrajinske uprave.

Mit einem herzlichen Weihnachtsspiel trat die Laibacherjugend vor den Kindern unserer Flüchtlinge auf. — Ljubljanska mladež je nastopila pred begunskimi otroki s pristrčno božično igro.

Dolžnosti naroda

Med folikimi boleznimi, ki razkrajajo v teh časih posamezne ljudi — pa tudi cele narode, moramo obzlatovati predvsem tisto, ki zadeva resničen in končen cilj našega življenja in za katerega smo tudi ustvarjeni, da živimo na tem svetu. Mnogi se ne zavajajo več, da so dolžni dati čast Bogu, ki nas je ustvaril. Mnogim, le premnogim, te resne naloge ni več mar. Pri tem niti ne mislimo le tistih, ki so izključili Gospoda popolnoma iz svojega zasebnega, kakor tudi iz javnega življenja. Tudi med takimi, ki se pravijo, da verujejo v Boga so še, ki jim za božjo čast ni veliko mar.

Druge bolezni, ki je razsežna in v svojih posledicah vzmira vsakega človeka je nekrščanska ali premla krščanska vzgoja, ki je nujna pri oblikovanju človekovega značaja in s tem tudi pri oblikovanju značaja človeške družbe in značaja celih narodov.

Ako tudi naš slovenski narod tako pretresajo današnje težave, da pod njih težo stokamo in obupujemo, tedaj je to tudi zaradi gornjih dveh bolezni. Popraviti to, je dolžnost vsakega posameznika, pa tudi dolžnost vsakega naroda.

Če nas naš vladika dr. Gregorij Rožman kliče k raznim pobožnostim, tedaj je to zato, da bi se uprli tem boleznim. Mnogo je plemenitih duš, mnogo verskih organizacij, ki so se trudile in se še trudijo, da bi preprečile strašna razdejavanja, ki jih povzročajo moderne zablode. Toda to ni dovolj. V tej borbi za priznanje Boga, za njegovo čiščenje, za pravo krščansko vzgojo se mora strniti ves pošten slovenski narod. To je njegova dolžnost.

Vse kar šola ne da, vse kar slaba družba jemlje moramo popraviti in nadoknaditi z dobrim, z boljšim. Pri tem pa je za nas vse važna posebno mladina, kateri vzgoji se je treba posvetiti in jo usmeriti v popolno krščanstvo, da bo iz vsakega slovenskega otroka postal cel pošten Slovenec, ki bo po svojem značaju tako plemenit, tako močan, tako udan božjim postavam, da nikdar več ne bo naš mali narod tiran na rob propada, kamor ga danes gonijo tolike in tako strašne moderne bolezni, med katerimi je najstrašnejša komunizem.

Novo leto, ki stoji v mogočem znamenju brezmadežnega Srca Marijinega, nas kliče na goreče delo v tej smeri.

Pojdite in učite vse narode je bilo naročilo Kristusa njegovim apostolom. Med narodi, ki naj poslušajo Gospodovo besedo pa je tudi naš slovenski narod. Dolžnost naša je, da se popolnoma predamo delu za Gospoda, za Njegovo popolno zmago v našem zasebnem in javnem življenju.

Zadoščevanje brezmadežnemu Marijinemu Srcu pa je samo pot do te zmage pot do zmage tistih naukov, ki nas bodo resili iz današnjih stisk in ki so kakor sol, ki ohranjuje, da bomo mogli prejemati in uživati častne in večne dobrote, ki nam jih bo On dodelil.

Opravljanje pobožnosti petih prvih sobot, ki se začne z novim letom, je torej velika — največja narodna dolžnost v današnjem času. Zavedajmo se je v celem njenem obsegu in zato ne sprejemo nikogar, ki bi ga mogli pripeljati v veliko družino vernih Slovencev, ki bo združena okoli Kraljice Slovenecv zadoščevala Njej in Njenu božjemu Sinu!

Božično zborovanje Slomškove družbe

Letošnje božično zborovanje Slomškove družbe je zbralo lepo število članstva in somišljenikov v Marijanišču. Ob devetih je bila sv. maša z ljudskim petjem prelepih božičnih pesmi. Sv. maša se je brala za žrtve komunizma iz učiteljskih vrst, kakor tudi za umrle člane v zadnjem poslovnem letu.

Po sv. maši se je napolnila marijaniška dvorana do zadnjega kotlička. Pred običnim zborom je bilo predavanje »Temelj in cilj bodoče slovenske šole«. Predaval je predsednik Strukelj. V predavanju je najprej primerjal versko in simultansko šolo. Dokazal je, da ima verska šola več pozitivnih verskih temeljev, kar pri simultanski pogrešamo. Dokazal je, da je sedanjih razvrstitev razmer in skrajno hudih razmer kriva pač simultanska šola, ki ni znala najti pozitivnih smeri za vzgojo. Teh negativnih posledice pa je krivo dejstvo, ker je simultanska vzgoja usmerjena v samo materijo, zgolj v tostranost brez vsakega duhovnega podviga. Razkristjanjena družba ne gleda ne na v večnost usmerjenost v šoli, v knjigi, v književnosti sploh, ne v pedagoški in pedagoškem delu. Saj v samo tostranost usmerjena, tudi kaj takega ne zmoro. Zmotno je moderno načelo »Vse iz otroka! Vemo pa, da je edino pravilno »Vse iz Pravgotiteljja!«

Referat je objavil »Slovenski učitelj«. Po temeljitim referatu, ki so mu vsi z največjim zanimanjem sledili, se je pričel obični zbor. Predsednik je pozdravil v prisrčnih besedah zastopnika prosvetnega oddelka pokrajinske uprave inšpektorja Kranjca in nadzornika Bobiča, nadzornika verouka ljudskih in meščanskih šol prelatja Volca, zastopnika srednjih šol direktorja Bajuka in dr. Capučin, zastopnika Katehetskega društva dr.

Ambrožica, svetnika Marka Kranjca, č. redovne profesorice in učiteljice, zastopstvo državnega in zasebnega učiteljskega, zastopnica katoliških žena go. Natlačenovo, preč. g. lazarista Plantariča, prof. dr. Gogala in hišnega gospodarja dr. Pogacnika, okrajne šolske nadzornike in mnoge iz ogroženih krajev ter vse člane in članice, ki so se zbrali v tako lepem številu.

V predsedništvu poročila se spominja predsednik vseh žrtv iz učiteljskih krogov in v tem poslovnem letu umrlih članov in članic. Zborovalci jim zakličejo trikratno »Slava!«

Iz tajiškega poročila je razvidno intenzivno delo društvenega odbora. Stevilne seje so pokazale agnostno odboja, ki kljub razmeram skrbi za čim boljše in uspešnejše vzgojno delo.

Blagajniško poročilo je pokazalo, da je tudi to leto, kljub skromnim finančnim razmeram članstvo omogočilo izhajanje »Slovenskega učitelja«.

Urednik »Slovenskega učitelja« je zlasti poudaril, da uredništvo želi pridnega sodelovanja in se posebno priporoča za kratke in aktualne članke. Za prihodnje leto pa bo uredništvo posvetilo posebno pažnjo vzgoji.

Urednik »Vrtca« je poudaril, da je »Vrtca« srečno dopolnil svoje 74. leto in je skušal kakor doslej biti otrokom dober tovariš in zvesti spremljevalec.

Upravnica »Vrtca«, Sadarjeva, je vsem navzočim priporočila tudi bodoče marljivo sodelovanje pri nabiranju naročnikov in se je zahvalila vsem poverjenikom in poverjenicam za dosedanje uspešno delo.

Vsa poročila so bila soglasno sprejeta. Predsednik je nato končal obični zbor z iskrenimi voščili za mirno novo leto.

Nei grobovi

† Franc Reiser. V Ljubljani je po daljšem trpljenju izdihnil g. Franc Reiser, krojač in trgovec. Blagega rajnega bodo pokopali iz kapele sv. Petra na Zalah v četrtek, 30. t. m., ob 3 popoldne. Naj mu sveti večna Luč, njegovim dragim naše sožalje.

Zgodovinski paberki

30. grudnia:

39. leta se je rodil rimski cesar Tit. Preden je zasedel njegov oče cesarski prestol, se je boril Tit skupaj z njim z upornimi Judi. Vespazianu se je posrežilo, da je zadušil vstajo in podjarmil vso deželo, le Jeruzalem se mu je upiral. Ker so ga uporne legije oklicale za cesarja, je prepustil obleganje Jeruzalema svojemu sinu. Tit je Jeruzalem žele po silno krvavem boju leta 70. v naskoku zavzeti ter razdejati. V splošnem požaru je pogorel tudi starodaven tempel. Na stoletišče Judov je poginilo v petletni vojni; kar pa jih je ostalo, so jih Rimljani odvedli v egiptpanske kamnolome, v šole borilcev ali pa prodali v suženjstvo. Odslej žive Judje brez države razkropljeni po vsem svetu. Tit je bil blag in plemenit vladar, ki je vse svoje življenje posvetil blaginji države, skušal je lajšati težke nesreče, ki so tedaj zadele Italijo. V Rimu je izbruhnila strašna kuga, ki je v preobliženem mestu zahtevala strahotne žrtve; malo kasneje pa je tridnevni požar uničil velik del mesta. Leta 79. je začel Vezuv pri Neaplju, o katerem so dotlej mislili, da je ugasel

TRI NOVOSTI

tri lepa noveletna darila

1. Severin Salii: »SREČAVANJA S SMRTJO«. Nova, sodobna pesniška zbirka ... lir 20.—
2. Mile Budak: »MUSINKA«. Liki roman. Pustant »OGNIŠČE«. Vez. lir 35.—
3. Balsamo-Crivelli: »RAFAEL SANTI« in »MICHELANGELO«. v eni knjigi. — Z ilustracijami. — Uvod: dr. Fr. Stelč. — Vezano ... lir 35.—

LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI
PRED SKOFIJO 8 MIKLOŠEVA CESTA 5

Za današnji dan

Koledar

Četrtek, 30. grudna: Evgen, škof; Anizij, škof; Liberij, škof; Anizija, mučenica.

Petek, 31. grudna: Silvester I., papež; Melanija, sveta žena; Donata, mučenica.

Dramsko gledališče

»Cvetje v jeseni«. — Red Četrtek. — Ob 16.30.

Operno gledališče

»Prodana nevesta«. — Izven. — Ob 16.

Kino »Matica«

»Karneval ljubezni«. — Predstave ob 15 in 17.30.

Kino »Union«

»Med dvema snubečma«. — Predstave ob 15.30 in 17.30.

Kino »Sloga«

»Ko spet sonce zasije«. — Predstave ob 15 in 17.

Lekarniška služba

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12, in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

Dramsko gledališče

Petek, 31. decembra, ob 16: »Cvrček za pečjo«. Izven. Cene ob 22 lir navzdol.

Sobota, 1. januarja, ob 16.30: »Cvetje v jeseni«. Izven. Cene ob 22 lir navzdol.

Nedelja, 2. januarja, ob 16: »Nevesta s krono«. Izven. Cene ob 22 lir navzdol.

Ponedeljek, 3. januarja: Zaprt.

I. Tavčar »Cvetje v jeseni«, dramatizacija povesti v 13 slikah: Ost. Osebe: dr. Ivan — VI. Skrbinec, Preseknik — Cesar, Barba, njegova žena — P. Juvanov, Meta, njuna hči — Levarjeva, Liza — Rakarjeva, Daniel — Lipah, Skalar — Košuta, Kalar — M. Skrbinec, Luca, Skalarjeva žena — Kraljeva. V ostalih vlogah velik del dramskega ansambla. Režiser prof. Šest, scenograf inž. E. Franz.

Ch. Dickens »Cvrček za pečjo«, božična igra, komedija v 3 dejanjih. Osebe: John — Cesar, Galeb — J. Kovič, Taeleton — M. Skrbinec, Edvard — Gregorin, Dotka — Šaričeva, Berta — V. Juvanov, gospa Findlingova — Rakarjeva, Maya Findlingova — Brecevič-Levarjeva. Režiser C. Debevec, priporočila inž. E. Franz, načrti za kostume J. Vilfanova.

Operno gledališče

Petek, 31. decembra, ob 16: »Melodije sreče«. Izven. Cene ob 26 lir navzdol.

Sobota, 1. decembra, ob 16: »Prodana nevesta«. Izven. Cene ob 32 lir navzdol.

Nedelja, 2. januarja, ob 16: »Traviata«. Izven. Cene ob 32 lir navzdol.

Ponedeljek, 3. januarja: Zaprt.

Za operne in dramske predstave na Silvestrovo in za oba praznika bodo vstopnice v prodaji v Operi od četrka, 30. t. m., od 10.30 dalje. Zaradi ogromnega navala blagajne vstopnice ne rezervirajo.

Smetana »Prodana nevesta«. Danes, v četrtek, bo debutiral kot Janko v »Prodani nevesti« g. Vinko Slavovec, učence rektorja Julija Betetta, ki bo pri tej priložnosti prvi nastopil na odru. Pevec razpolaga z izdatnim glasovnim materialom in kljub kratkemu pevskemu študiju z dobro pevsko tehniko. Marinko bo pela Polajnarjeva, ostala zasedba običajna.

Radio Ljubljana

dnevni spored za 30. december:

7. Jutranji koncert, vmes ob 7.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12. Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Koncert za razvedrilo — 14. Poročila v nemščini — 14.10 Za vsakega nekaj — 17. Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Popoldanski koncert — 17.45 Narodopisna ura — 19. Koncert dueta harmonik — 19.30 Poročila v slovenščini, pregled sporeda — 19.45 Mala glasbena medigra — 20. Poročila v nemščini — 20.15 Slavni pevec — 21. Ljubka glasba — 21.40 Prenos iz Beograda — 22. Poročila v nemščini — 22.10 Glasba za lahko noč.

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapisnikih

Gruče pred Kazino

Okrog devetih godolice vidiš zadnje dni pred Kazino družne ljudi. To so ljudje, ki so se morali pred »ljubeznivostjo« bratov komunistov zateči pod okrilje nemške vojske. Ker so morali dom zapustiti skušajo priti vsaj za malo časa v svoj kraj, da kaj uredijo in da vzmajejo pri povratku v Ljubljano s seboj najnujnejše potrebščine in lahko prenosljive vrednosti. Nemška vojska jim gre pri tem kakavarsko na roko in jih vzame na svoje avtomobile, ki gredo na Dolenjsko in Notranjsko. Vsi se seveda ne morejo stlačiti na avtomobile, no pa poskušajo srečo drugje. Prednost imajo seveda domobranci, ki žele pogledat, kaj je z njihovi domovi.

Zivilski trg ob koncu leta

V sredo je bil letos zadnji tako imenovani stržni dan, ki je druga leta pač bil dosti živahnjejši kot letos. Ob gosti megli se je zelo pozno začelo tržno vrvenje. Na izbiro ni bilo mnogo dobrin. Okoli prodajalk, ki dovažajo iz Trnovca lepo kisto zelje, okoli prodajalk kiste repe so se že zgodaj postavile v vrste gospodinje, da so si nakupile primerno količino kislega zelja in kiste repe. Po kislem zelju je veliko povpraševanje. Na trg pa zato prihajajo vsak dan, zlasti ob sredo in sobotoh cel škarfi kisline. Kislega zelja, upamo, ne bo zmanjkalo. Mnogi Ljubljanci so si letos sami napravili po več škarfov kislega zelja. Neka-

iteri so znali prav strokovnjaško pripraviti dobro kislino, drugi pa so imeli smolo. Zelje se jim je deloma pokvarilo. Odvisno je mnogo od posede. Tudi kislja repa gre dobro v kup. Naprodaj je bilo dalje nekaj motovilca, špinaca, rumene kolerabe. Branjevke pa so ponujale v prvi vrsti čebulo in česen. — Po prizadevanju nemškega gospodarskega delegata se je trdki Riba pretekli teden posrežilo dobiti iz Trsta pošiljko morskih rib, v prvi vrsti morski list in sipe. Kakor računajo, bo dobava morskih rib najbrž v kratkem primerno urejena.

Odkod, junaki?

V praznikih si opazil na ulicah mlade fante v zelenih krogih, izdelanih iz zaplenjene robe cesarske vojske. Na čepčah posebne oblike se jim je blestel trikoten slovenski znak, na prsih pa majhen ščit, prav tako v narodnih barvah. To so fantje, ki dvigajo duha slovenskemu Primorju. To so fantje, ki so se zakleli, da bodo rešili Gorishko in Tržaško badogilievih rdečkarjev in nesrečnih Slovencev, ki prvim pomagajo pri pogubljanju našega življa.

Letaki v izložbah

V ljubljanskih izložbah so se pojavili novi letaki, ki gledalca na kratko pouče o najsodobnejših vprašanjih. En letak nam kaže zverništvo komunističnih razbojnikov, ki se ne plašijo ne krvi brezbrannih svojih bratov, ne uničenja slovenskih domov, samo da bi dosegli svoj

Izplačevanje podpor

Škofijska dobrotelna pisarna sporoča, da se bodo za mesec januar izplačevale podpore v naslednjem redu: v ponedeljek, 3. januarja, od A—G, v torek, 4., od H—O, v sredo, 5., pa od P—Z. Za dijake pa v soboto, 8. januarja. Nove prošnje se to dni ne sprejemajo.

Vsem, ki so darovali knjige za naše domobrance

Zbiranje knjig za naše domobrance je doživelo nepričakovano velik uspeh. Odziv na naše vabilo za zbiranje je bil tako splošen, da je že sam na sebi domobranstvu najlepše spričevalo, kako ga komunistični laži, groženje in nasilja osvojevala Ljubljana presoja. Darovane knjige so bile najprej razposlane našim ranjenim borcem v lazaretih. Še vedno pa prihajajo nove knjige, ki jih za to določeni domobranci z enako skrbnostjo in veseljem urejajo in odpošiljajo posameznim edincem.

Tako številčno kot kvalitetno je zbiranje v polni meri doseglo svoj namen. Med darovanimi knjigami so tudi prvovrstna dela domače in svetovne literature, kar moram s posebnim veseljem ugotoviti; mnogi so knjigam leposlovne vsebine priložili tudi molitvenike, ki jih bodo domobranci gotovo veselili. Zbralo se je tudi veliko družabnih iger (tombol, šahov, namiznih kegljskih itd.), s katerimi bodo domobranci v zdravi zabavi izpolnili svoje proste ure na položajih, kakor jim bodo tudi bodrilna in pozdravna posvetila, s katerimi so mnogi darovalci opremili darovane knjige, v prijetno presenečenje.

Vsem zasebnikom, založbam in tiskarnam, ki so v tako plemeniti meri pokazali razumevanje za duševne potrebe obojestranskih borcev za osvoboditev slovenskega naroda od komunizma, se najiskrenejše zahvaljujem!

Poveljnik.

Vlaganje davčnih prijav

dohodkov, zavezanih rentnini za davčno leto 1944.

V času od 2. do 31. januarja 1944 so dolžne vložiti prijavo za rentnino vse osebe, ki so imele v letu 1943 dohodek od premoženjskih predmetov in imovinskih pravic pod pogojem, da niso ti dohodki zavezani že kakšni drugi davčni vrsti.

Pod rentni davek spadajo: obresti od dolgov kakršne koli vrste, rente, najemnine in zakupnine za razne inventare za stavbišča in zemljišča, če dohodek od letih presega katastrski čist dohodek.

Predmet obdavčenja so v letu 1943 dejansko doseženi dohodki. Davčne prijave so dolžne vložiti osebe, ki so imele dohodke, če se pa te nahajajo v inozemstvu, mora vložiti prijavo in plačati davek dolžnik.

Če prijava ne bo vložena do 31. januarja 1944, se bo odmerila 8% kazen, ali 10% kazen, če se prijava ne bi vložila niti na pisemni poziv. Utaja obresti, rent najemnine in zakupnine, se bo kaznovala po čl. 142 zakona o neposrednih davkih.

Opozorilo

Na Silvestrov dan in Novega leta dan se v smislu naredbes prezidenta Pokrajinske uprave z dne 14. dec. 1943 pobira na vsako vozovnico električne ceste — železnice v Ljubljani 0.50 lire za Zimsko pomoč. — Opozorjamo potujoče občinstvo, da se bodo v teh dneh prodajali v ta namen posebni kuponi. Kuponi veljajo 0.50 lire (čeprav so označeni z 1 liro).

Vsak posestnik gostinskih obratov v Ljubljani bo na Silvestrov dan, 31. decembra 1943, in na Novega leta dan, 1. januarja 1944, v smislu naredbes gosp. prezidenta Pokrajinske uprave z dne 14. decembra 1943 plačal prispevek 1 liro za Zimsko pomoč. Priprčani smo, da se bodo vsi, ki bodo v teh dneh obiskovali gostinske obrate, spomnili naših najpobtrebnejših in njim v korist radevalje prispevali malenkostni znesek 1 liro. Ta prispevek je za vse posestnike gostinskih obratov obvezen. Posebni kontrolni organi odbora Zimske pomoči bodo nadzorovali, da bodo imetniki gostinskih obratov prodajali vsem gostom kupone po 1 liro v korist Zimske pomoči.

Drugi letak skuša Ljubljancane vzpodbuditi k lažjanju bede, nastale zaradi nesrečne revolucije pri nas. Zlasti tisti, ki so komunistom nasedeli in pomagali pri uničevanju — z denarjem ali besedo —, naj ne pozabijo, kaj je sedaj njih sveta dolžnost!

Prometne nesreče in drugo

V nedeljo, na Štefanovo okoli 8 popoldne se je na glavni cesti primerila v bližini cerkve sv. Cirila in Metoda huda prometna nesreča, ki jo ni zakrivil voznik motornega vozila. Po šolski maši je mladina, dečki in deklice v mladostni razgibanosti prečkala brez opeznosti glavno cesto. Privozil je v trenutku, ko so tri učenke prečkale cesto, neki motociklist s prikloleto. Vse tri je motor podrl. Neka deklica je mrtva obležala na mestu, drugi dve deklici: 10 letna delavčeva hčerka Angela Polajnarjeva in 10 letna delavčeva hčerka Julka Mohoričeva pa sta dobili hude telesne poškodbe. Neki avtomobil, ki je kmalu za motociklom privozil, ju je hitro naložil in odpeljal v bolnišnico. — V Kolodvorski ulici stanujoči ključavničar, 60 letni Alojzij Kranje je dobil po mali poškodbi zastupljenje roke. — Uradnik Viziak Engelbert, stanujoč v Čopovi ulici št. 1 je padel z II. nadstropja in se hudo poškodoval. — V Šmarju-Sapju je v torek popoldne našel posestnikov sin, 5 letni Tonček Omanen na travniku granato. Igral se je z njo. Granata je eksplodirala in dečka hudo razmesarila.

Dnevne novice

Vse ženske in dekleške Marijine družbe vabimo k izročitveni slovesnosti oltarnega prta Mariji Pomagaj. Slovesnost bo v stolnici na novega leta dan ob tri četrt na pet popoldne po sledečem redu: 1. skupni rožni venec; 2. cerkveni nagovor, ki ga bo imel prevz. g. dr. Gregorij Rožman. Po govoru obnovitev posvetitve brezmadežnemu Srcu Marijinemu (papeževa posvetitev — prinesite s seboj) in za zaključek pete litanije.

Najlepše božične pesmi ališali na novega leta popoldne ob petih v frančiškanski dvorani. Nekaj jih izvajal orkester, nekaj jih poje moški zbor. Nastopil pa bo tudi trio sester Finkovih. Torej užitek izredne mere. Dobiček je namenjen za zimsko pomoč našim beguncem. Predprodaja vstopnic pri Štiligloju, na praznik popoldne in popoldne pa pri blagajni.

Obvestila Prevoda na 6. str.

Zimska pomoč. Našim beguncem in siromakom lahko pomagajo, ako si preskrbijo vstopnice v frančiškansko dvorano. Na novega leta dan bo izvajanje najlepših božičnih pesmi na pridiviti zimske pomoči. Vstopnice so na razpolago pri Štiligloju.

Božični čas zbuja v vsakem človeku dobro stran. Tako mora vplivati tudi igra, ki pomeni notranje prerodenje in spreobrnjenje človekovo na sveto noč. Igra »Trije kralji«, katero bo uprizoril Rokodelski oder na praznik Novega leta, je ena izmed redkih odskih stvaritev, ki v polni meri vrši svoje pravo poslanstvo. Vsem obisk toplo priporočamo. Predprodaja vstopnic bo na Novega leta dan od 10—12 in od 14 dalje do pričetka predstave v društveni pisarni, Petrankova ulica 12, I. nadstropje, desno.

NAROČNIKE POSTE RAKEK

prosimo cenj. obvestila, če se jim naši časopisi redno dostavljajo. — Vse ev. reklamacije sporočite takoj naši upravi.

Krojaška zadruga v Ljubljani obvešča svoje člane, da bo pogreb Franca Reiserja, krojača in trgovec, v četrtek, 30. decembra, ob 15 izpred kapelice sv. Petra na Zalah na pokopališču pri Sv. Križu.

Tranvaj za zimsko pomoč. Uprava cestne železnice opozarja potnike, da bo na Silvestrovo in na Novo leto k vsaki vozovnici pobirala pribitek 0.50 lire za zimsko pomoč.

Božičnica za nameščence industrijskih in obrtniških podjetij. Dne 18. decembra 1943 je bil sklenjen med Pokrajinsko zvezo delodajalcev in Pokrajinsko delavsko zvezo sporazum, po katerem se vsem nameščencem v industrijskih in obrtniških podjetjih, za katera veljajo določila čl. 324—338 zakona o obrti, izplača v teku meseca decembra 1943 božičnica v višini zadnje enomesečne plače, v kolikor je podjetja v obliki trinajste plače še niso izplačala. V božičnico se smejo vrčnati do višine odgovarjajočega zneska izredni prispevki, ki so jih podjetja že dala v teku leta 1943.

Cenjene oglaševalce

prosimo, da nam izročite novoletne in druge oglase najkasneje do petka, 31. t. m. do 9 zjutraj

Bolniška blagajna samostojnih obrtnikov v Ljubljani obvešča cenjene člane, da bo pogreb pokojnega člana g. Franca Reiserja 30. decembra ob 15 z Zalah. Prosimo obilno udeležbo. — Načelstvo.

Vse pomočnike za prvo hišno pomoč vabimo, naj se udeležijo tečaja, ko bodo zdravniški predavali o prvi pomoči. Vse one, ki so se prijavile za prvi tečaj in ki je bila za nje prijava zaključena 29. t. m., naj pridejo 2. januarja ob 9. uri popoldne v sejno dvorano mestnega magistrata. Za one, ki so se prijavile pozneje, t. j. od 21. do 27. t. m. se prične drugi tečaj v nedeljo 16. januarja. Natančni raspored o drugem in o nadaljnjih tečajih bo objavljen v dnevnikih 14. januarja. Mestni fizikat sprejema obvezne prijave pomočnice za prvo pomoč še nadalje vsak dan od 10. do 12. ure v svojih uradnih prostorih, II. nadstropju Mestnega doma. Pripominjamo, da bo predavanje 2. januarja trajalo poludrugo uro.

J. Gregore »Melodije sreče«, opereta v 3 dejanjih, libreto napisal H. Stepančič. Dejanje je sodobno in se godi v veliki modni hiši in poleti na Bledu. Glavno tenorsko partijo Marjana bo pel pri petkovi predstavi Drago Čuden, vsa ostala zasedba običajna. Predstava bo na Silvestrovo ob 16.

Za desintekcije ost in grla Fornico

tablete. Dobite v vsaki lekarni

Gozd - neizčrpen vir surovin

Gozd je za naše splošno gospodarstvo velikanskega pomena, kakaj les je eden naših največjih zaloznikov surovin za vse panoge življenja. Industrija papirja je brez lesa prav tako nemogoča kot proizvodnja lesne vole. A tudi manjvredne vrste lesa so kot surovina v različnih industrijah na vs. načine uporabne. Iz različnih odpadkov lesa se na kemični način izdelujejo vlaknaste plošče. Zgoščena vlaknasta plošča tvori dragoceno trdo ploščo, ki se ne spreminja kot naraven les in se tudi pod vplivom vode prav nič ne priduha. V bodočnosti jo bodo uporabljali še za vse mogoče namene. S primesjo žaganja in umetne smole so začeli izdelovati še bolj trde plošče. Prav tako je moč uporabljati odpadke lubja in trsaka, kar smo doslej zanemarjali. Vsi ti odpadki se s primesjo žaganja in razmaščenege mleka še vroče stenejo skupaj in se uporabljajo kot stenski opaž, ki je na pogled kot pisan marmor. Te plošče niso uporabne le v stanovanjske namene, marveč tudi za izdelovanje umetnih predmetov.

Zmeraj večjega pomena je proizvodnja sladkorja iz lesa

in lesnih odpadkov. Lesni sladkor pustijo kipeči in se nato spremenijo v alkohol. Ta sladkor predelajo z dodatkom kvasnih glivic in hranilnih snovi v krmilne beljakovine, ki jih v poljedelstvu bolj in bolj s pridom uporabljajo. Tudi s kvasom, ki vsebuje mnogo vitaminov, že zdaj krmijo živino.

Razne lesne odpadke in manjvredne vrste lesa vplinjajo, in znano je, da je imelo lesno ogelje vedno velik pomen v kemični industriji in v lesnim pilnom pogonjajo avtomobile in razne strojne naprave. Stranski proizvodi iz lesa sta octova kislina in lesni katran in še druge snovi. Jako važna je uporaba lesne snovi, ki se imenuje lignin, iz katerega spet izdelujejo važno snov — strojilo — za usnjarsko industrijo. Tudi v industriji za izdelovanje mila so spojine lignina, ki moremo iz njih izdelovati razne klee in umetno smo-

lo. Na tem področju ima lignin še veliko bodočnost. Pri razluženju je moč pridobivati tudi mnogo alkohola, tako zvan sulfitični spirit in velike množine krmilskih beljakovin. Ta alkohol uporabljajo kot gonilno snov za motorje.

Gozd nam daje največ smole

Smolo ne pridobivamo samo iz živih dreves, ampak tudi iz odpadkov, posebno iz korenin, ki jih razdrobimo in izžemamo. Iz lesnih odrezkov narejamo vlaknaste plošče ali jih uporabljamo za pridobivanje lesne volne ali lesnega sladkorja. Smola predelavamo dalje v ličilo, umetno smolo, papirnat klij ali linolej. Več vrst lesa, zlasti na les iglavcev, vsebuje uporabno olje. Da se izdeluje iz lubja, posebno iz hrastovega lubja, strojilo, je znano; manj pa je znano, da proizvajajo iz ličja izvrstna vlakna (posebno iz vrbovega lubja).

Tu smo našli le prav malo snovi, ki jih pridobivamo iz neizčrpane zakladnice lesnih odpadkov. Zato je zmeraj velika škoda za narodno gospodarstvo, če uporabljamo les samo kot drva za kurivo.

Da dobivamo iz gozda razen lesa še mnogo drugih stvari, je znano, vendar se za to še vse premalo zmenimo. Koliko je v gozdu grmovja, zelišč, gozdnih sadežev, jagod in gob, ki nimamo nič koristi od njih, ker jih ne poznamo ali pa jih ne znamo izrabiti. Pogledimo samo divji kostanj, ki ga je na leto po več tisoč ton in se nareja iz njega dobro olje, beljakovine in skrob! Tudi ječmen in šiške vsebujejo izvrstno olje. Na okrajkih gozdov raste in se razvija na milijone šipka, ki daje jeseni rdeče šipkove jagode, ki vsebujejo največ vitamina C. Iz šipkovih jagod narejamo izvrstno vino in odlično mezo.

Storži iglavcev, ki jih na tone gnije po tleh, vsebujejo razen smole še terpenin in eterična olja. Skoraj neizčrpane so v gozdu zaloge zdravilnih rož in zelišč, kot so: arnika, kamelice,

volčje jagode, rman, trpotec itd., ki jih utegnemo uporabljati doma ali v lekarnah. Žal se mnogo naših ljudi ne zaveda, koliko dragocenih snovi pohodi vsak dan. Če bi različne gozdne jagode v redu nabirali, bi imeli v hrumbah bogate zaloge živil. Kar se tiče užitnih gob, jih poznamo le še prav malo. Po vsem tem vidimo, da je naš gozd najbogatejši vir najrazličnejših dobrin. Ničesar, kar je v gozdu, ni brez koristi in naučiti se moramo, da bomo vse njegove zaloge izrabili in okoristili z njimi svoje gospodarstvo.

Velika volčja nadloga na Finskem

S severne Finske poročajo o vedno hušji volčji nadlogi. Tako je, na primer, en sam volk na severnem Finskem v prvih zimskih mesecih raztrgal 90 severnih jelenov in 80 ovac in je s tem povzročil škodo za 300.000 finskih mark, ne da bi se bilo doslej posrečilo volka ustreliti. Tako imamo vsi svojo šibo boja: kjer ni komunistov, so pa volkovi.

Proces v Parizu

Parisko »kraljico beračev«, Germaine Tillmannovo je parisko kazensko sodišče tožilo, naj vrne 2.250.000 francoskih frankov. Pri obravnavi je bilo v dvorani veliko razburjenje in predsednik se je bal, da bo občinstvo samih beračev potegnilo z 51 letno obtoženko in bo nastala kar prekucija. Med prostaki je bila Germaine znana kot »zlata roka«, ki je že več let delila siromakom denar, ki ga je sama nakradla. »Zlata roka« je bila milijonarka, to je bilo beračem dobro znano in prav tako policiji. Pred nekaj dnevi so Germaino Tillmannovo zaradi beračenja prijeli na bulvaru Sebastopol v Parizu. Dobil so pri njej 1.250.000 frankov, ki jih je imela vštite v obliki v samih tisočlicah. Na sodišču je ogroženo vzklila: »Res je, ta denar sem nakradla in je sedm dolgoletnega delovanja. A kar jaz nakradem, to razdelim med reveže in opravljam torej dobro delo.« Berači v dvorani so temu solznihi oči priprlevali. Čet: »Res je, nikar ji ne vzemite denarja!« Toda sodišče je bilo manj človekoljubno kot »zlata roka«, kakaj Germaine Tillmannova je bila osumljena, da je 7. septembra 1940 ukradla na bulvaru Edgar Quinet nekemu trgovcu 2 milijona frankov. Zatorej je bila obtožena obsojena na 5 let ječe in da se 20 let ne sme nikamor preseliti in da mora povrniti 2.250.000 frankov v denarju.

Naročate »SVET«

Komaj se je rodil, je bil že stric

Te dni je neka ženska v Donau v severni Franciji rodila otroka. Mati ima 45 let in je že 25 let poročena. Od njenih 19 otrok jih živi še 13, med njimi tudi par dvojčkov. Novorojenček je prišel že kot stric na svet, ker je njegova najstarejša sestra že mati dveh otrok.

Nova italijanska armada

Mlado italijansko republikansko armado bodo skozi in skozi izoblikovali po novih, revolucionarnih načelih. Povsem se je odpovedala birokratski preteklosti, se naslonila na nemški zgled in črpa iz novih socialnih znanstev fašizma mnogo svojih smernic. Troje načel velja za izborni ravnanje za častnike in vojake: 1. Izbor najboljših, 2. socialna enakost častnikov in prostakov, 3. materialna preskrba vojaštva in njih družin. Izbor najboljših je povzročil različne novosti v italijanski armadi. Častniki in vojaki ne smejo biti mlajši kot 17 in ne starejši kot 37 let. Le poveljujoči častniki in generali bodo izšli iz starejših letnikov. Vojaki od 17. do 30. leta tvorijo del stalne vojske, oni od 31. do 37. leta pa so miličniki, ki se bodo udeleževali le v času vojne. Le izjemoma bodo vpoklicani starejši kot 37-letni vojaki in se to le za uporabo kot zasedbeni miličniki.

Povprečna starost italijanskih vojakov bo torej najmlajša od vseh sedanjih armad. Častniki in podčastniki so vsi prostovoljci. Povsem nova je uredba, da bi

»Neues Wiener Tagblatt« poroča v decembrskem dopisu iz Aten: Egiptovska vlada se ni v poslednjih dveh letih zblala nobenega truda za pobijanje splošnih boleznih prebivalstva v pokrajinah ob Nilu. Predvsem se je posvetila z najmodernejšimi sredstvi uničevanja očesnih kužnih boleznih in legarja. Iz ustanov bogatašev in vladnih podpor so zgradili najmodernejšo bolnišnice s tehničnimi pripomočki iz Nemčije in Amerike. A vojna je Egipt, dala se ne udeležuje bojev, popolnoma odrezala od Evrope in s tem od pošiljk zdravil in zdravstvenih pripomočkov. Zato pa je pretresljiva statistika o zvišanju vsakoletne epidemije legarja, ki je zlasti za l. 1943 naravnost porazna. V mesecu septembru je umrlo zaradi legarja 48.000 ljudi in vsak teden je javljenih 3000 novih primerov te bolezni. Ta strahotni porast pa ni le znak pomanjkanja zdravil, marveč je predvsem posledica nezadostne prehrane. Egipt nima nič žita, a ne zato, ker bi bil Egiptanec slab kmet, ali ker bi zemlja ne bila plodna, saj je bil Egipt skozi tisočletja žitnica Sredozemlja. Egiptani niso sami krivi, da se je »dobrota spremeni« v siroti, ko je Meh-

med Ali, ustanovitelj sedanje dinastije in preporoditelj Egipta, leta 1820 po zgledu Sirije dal zasaditi prve nasade bombaževca, ni slutil, da je postal ta poskus za obnovo egiptovskega poljedelstva hudo zlo za deželo. Leta 1882 so se Angleži polastili Egipta in so se bolj pospeševali proizvodnjo bombaža, tako da sta zdaj dve tretjini egiptovske plodne zemlje zasajeni z bombaževci. Tako je zdaj Egipt navezan na uvoz živil in na milost drugih držav. Povsem razumljivo je, da mora v deželi, kjer pride 457 prebivalcev na 1 kvadratni kilometer, v času, ko zaradi vojne ni mogoče dobiti ladij za prevoz, izbruhniti lakota in kužne bolezni.

Stiska Egipta pa ni samo prehranjevalno-gospodarskega pomena. Tudi glede na surovine, ki so potrebne za industrijo in obrt, je Egipt navezan na uvoz, čeprav je v Egiptu še mnogo rudnin v zemlji, ki jih niso niti še začeli spravljati na dan. Mnogi obrti so morali prenehati z delom, in število brezposelnih je zmeraj večje. Po vsem tem je bodočnost Egipta zavita v neprodno temo, in vlada tarejo zmeraj boljše skrbi za obstoj prebivalstva.

Uganka iz pradavnine. Okapi — žirafa?

Okapi - najdražja žival na svetu — Konj, cebra ali žirafa?

Veletrgovine z želvami v Afriki že nekaj let zaznamujejo kot najdražje živo bitje na svetu neko žival, ki je tudi v zooloških vrtovih velika redkost. To je okapi, zares čudno bitje, ki stane mnogo več kot slon, povodnji konj ali tiger. Prav malo je ljudi, ki bi znali odgovoriti na vprašanje: »Kaj je okapi?« Pa jih tega ni treba biti sram, saj prav do najnovejših časov niti zoologi niso znali povedati, kaj da je okapi in kam spada. Nekateri so menili, da je to neke vrste konj, drugi so bili mnenja, da spada k cebra, a tretji, da je iz družine jelenov.

Konj, cebra ali jelen? Kaj je torej okapi? Ne to, ne ono. Zdal se strokovnjaki dognali, odkod izhaja to čudovito bitje, ki ima oslovsko glavo, močan vrat in noge kot cebra. To je prednik žirafe in je tako ena najstarejših živali, kar jih živi na svetu. Okapi je tako rekoč preostanek iz pradobe, živa starina, ki sega njena zgodovina najmanj tako daleč kot zgodovina izumrlega mamuta. Razvil se je iz žirafske živali, ki je nemara živele na svetu pred milijoni let in se je zaradi ugodnih prilik v srednji Afriki ohranil do današnjih dni, dasi je le malo okapijev in živijo že zdavnaj pod zaščito.

Žirafa je dandanes za nas žival, ki se v prvi vrsti odlikuje z neznanosko dolgim vratom. V resnici pa je žirafa, o čemer pričajo najdbe ohranjenih okostnjakov in na dognanja strokovnjakov, le izmalčena potomka pražirafe, ki je bila prvotno taka, kot je še zdaj živi okapi. Sprememba se je izvršila na prav zanimiv način: Ko so postavljala drevesa v gozdovih pred mnogimi sto tisoč leti zmeraj višja, se je živalski svet tem spremembam prilagodil. Tako so postajali potomci

pražirafe zmeraj večji, njih noge so se višale in vrat se daljšal, da so mogle živali videti preko dreves, kadar so si iskale živeža. Toda te meta morfoze niso bile deležne vse vrste žiraf. Ohranila se je tudi pražirafa, ki ima še vedno čisto normalen vrat in le zmerno visoke noge. V srednjafrških džunglah je živele dalje in je dobila svoj živež med grmičevji, kjer je imela med ovijalkami svoje ležišče.

Tako so šla mimo te živali kar čela razdobja zemlje, preživela je vse čase skoraj neopazno. Ko so dandanašnji zoologi privikar naleteli na okapija, so bili jako presenečeni in so dolgo razmišljali uganko o izvoru tega bitja. Šele leta 1883. je moderno raziskovanje odkrilo okapija, čigar ime izhaja iz jezika afriških Pigmejcev ali prilikavcev.

Obrekovanje ali krivo natolcevanje

Sprilo zlobe srca je dobrata brez moči. Dobra volja kakega sosedu ne more po aviti mostu do sosedu, če se most na oni strani pogreza v močvirje. Tako se je zgodilo tudi staremu Kovaču, ki je doblil novega sosedu in ki je brez slehernega povoda na vso moč obrekoval Kovača.

Kovač, človek miru in sloge, je skušal to enostransko sovraštvo razorožiti najprej z molkom, nato pa z odkritosrčnimi besedami. Pa mu ni uspelo. In ko je njegov sosed nekega dne spet trosil okoli, da je Kovač storil in rekel to in to, ni kazalo Kovaču nič drugega, ko da je poklical sodelce na pomoč. Šele zdaj je obrekovanje streslo, bližnja zaporu mu je šla na živce in prišel je in se oprustil. »Nikoli več ne bom tak,« je zatrjeval, »in vse prekletem, kar koli sem slabega govoril o vas!«

Kovač je resno pogledal. »Ne vem, zakaj bi svojega sosedu spravil v nesrečo,« je odvrnil, »vendar je treba za vsak greh zadostiti!«

»Prosim, kar izvolite!« Kovač je vstal, šel v hlev in je prinesel zaklanega petelina. Dal ga je sosedu, rekoč: »Vzemite petelina in ga nesite v svojo hišo, ki je za sto korakov oddaljena od moje,« je ukazal. »Potem pridite poasi spet nazaj in spetoma skubite petelina in mečite perje na levo in na desno, koder greste. To je prvi del vašega zadostevanja.«

Sosed je storil, kot mu je bilo rečeno. In ko je bil spet pri Kovaču in mu je izročil oskubenega petelina, mu je Kovač narodel:

»Tako. Zdal pa pojdite spet po isti poti nazaj in zberite vse perje.« Sosed je zmeden zajeljal: »Le kako naj bi pobral vsa perja? Jaz sem jih kar tako raztresel okoli, ne da bi kaj mislil pri tem. In medtem ga je sapa raznesla na vse štiri strani neba. Le kako bi vse perje mogel pobrali?«

»Vprav to sem hotel alisati od vas! Natanko tako je z obrekovanjem ali krivim natolcevanjem. Čim ga izustite, že se razprši in nič ne vemo, kam. Le kako bi ga mogli kar tako preklekati?«

(Jo Hans Rösler.)

V živalskem vrtu po letalskem napadu

»Berliner Lokalanzeiger« z dne 5. decembra 1943 prinaša naslednji opis živalskega vrta po hudem bombardiranju.

»Osem slonov — naši dobri, sivi, veliki prijatelji veselih nedelj v zoološkem vrtu — leže v bivališču za slone; vsi so po bombah razcefrani, okrutno razmearjeni in sežgani. Nikoli ne bom mogel pozabiti tega prizora in tudi ne kopice poginulih aligatorjev, krokodilov in velikih krokodilov je pod milim nebom. Tu je v celo zadela bomba in zgornje nadstropje, terarij, se sploh ne da popisati. Tu ni mogoče ničesar več ne rešiti ne popraviti.

Ali še veste — kolibriji?

V deloma razdrtem poslopju za ptice, kjer nas je včasih pozdravljalo vreščanje ararasov in kakadujev, je mrtvaška tišina. Eden čuvajev žalostno pobira razmearjene pernatke kepe, ki ležijo sredi pepela in steklenih črepinj. Kako se more tako ptice izmalčiti! Po šest čuvajev je leto in dan z neskončno skrbnostjo negovalo te ptice — ali še veste — kolibriji? pravi čuvaj, »in v eni sekundi je bilo vsega konec.«

Da koj povemo: vsega ne! V fazanišču in topli stavbi so še papige, in v raznih kletkah je še več večjih ptic. Prvi vtis po nesreči je zmeraj najhušji. Profesor Heck, ki vodi ta vrt, biva zdaj v pralnici svoje zgorle hiše in ta mi nametava, kaj je mrtvo in kaj je še ostalo. Predvsem: človeške žrtve ni nobene, čeprav so čuvaji ves čas reševali. Nekaj opic in en aligator je ušlo na cesto, pa so jih potem ujeli. Aligatorja kaj lahko; kar z zanko krog života. Po vrtu pa še tekajo okoli: dingosi (divji psi) in druge manjše zverine, pa bivoli, jeleni in nekaj manjših opic. Od teh jih vsak dan nekaj polovimo. Opice-mandrili so zmznili — razen dveh, a druge, ki so iz Kameruna,

so hudi mraz prestale. Za preživelega gorilo in oba velika šimpanza so takoj napravili leseno lopo in so zadaj namestili veliko peč s cevmi.

V selitvi je bila rešitev

»Gorile niste mogli z drugimi dragocenimi živalmi že prej spraviti na varno?«

»Žal, je bilo to nemogoče storiti. Nikjer ni take kletke s tako močnimi palicami, ki bi jih ne bil ta štiri stote težki orjak polomil. Tu je moral ostati.«

Nasprotno pa je bilo moči prej spraviti iz Berlina 150 velikih živali na bližnja posestva in v druge živalske vrtove. Nekaj zasebni ljubitelji je vzel v oskrbo oranž-utana in dva šimpanza. K tem živalim, ki so na varnem spravljene, spadajo predvsem dragoceni, še izumirajoči zastopniki bizonov, divjih konj, divjih oslov, čebujev in bivolov. Dva leoparda in dva tigra, dva orang-utana in ena žirafa so v drugih zooloških vrtovih.

Morski slon »Roland« je še zmeraj na starem mestu Pri življenju so še vsi povodni konji, vsi medvedovi, noji, kazuari in kenguriji. Prav tako je živ abu-markub, izredni ptic s kljunom, podobnim čevlju. Jako prizadete so bile zverine. Poginili so levi, tigri in leopardi. Nasprotno pa so obstale kače velikanke, dasi jih je mraz takoj ohromil. Prav tako živijo želve, a od žiraf je živa ena sama.

Nikoli bi si ne bil mislil — pravi dopisnik tega lista —, da bom nekoč hodil po tako žalostni poti po tem lepem, po vsem svetu slovitom, zoološkem vrtu. Globoko me je pretresel ta obisk. Trije rdeči flamingi ležijo ob poti. Zdal niso več rdeči. Tako borni so videti v pepelu! Časih smo se jih veselili, ko so na svojih dolgih nogah stopicali po vodi in se pomenovali z vreščecim glasom. Toda — čes bo vse popravilo!

F. CHIESA

23

Amarilis

Ariana pa je molčala. Obrnila se je proti oknu, kakor da bi gledala na vrt, ne da bi se zmenila za sestro. Ko pa Amarilis ni odnehala, je začela risati črte po steklu. Nato pa se je nenadoma okrenila z komedijem, obrazom in kretnjami gledanje gledantke. A zdaj ni samo glumila; s to mimiko je dala duška nevolji, ki je ni več prikrivala.

»Pojdil pojdil pojdil... Pusti me pri miru... Saj,« je pristavila, »ti ne bo treba več dolgo nas prenašati.«

»Ariana...« Amarilis se je naslanjala na zid ter z žalostnim in začudenim pogledom opazovala sestrično potetje.

»Kaj se je zgodilo?« je zašepetala. »Zgodilo se je to, da je skrajni čas, da pridemo do zaključka. Prav kmalu bo konec, da veš. Niti en dan ne bo treba več čakati. Odsli bomo... Kam? To te prav nič ne briga. Morda bo bolje ali slabše; tebi to nič mar... Glavno je, da gremo odlo, proč iz Tandandinejeve palače... Ne verjameš? Zakaj me gledaš tako?«

»Ariana...« »Ah, kaj, Ariana! Pardijska razcapanka... Reci tudi ti tako, kot tvoja gosla tega... Saj ima precej prav tvoja teta... Razcapanka...«

Brcnila je z nogo v zid, da ji je čevljev odletel pod posteljo. Nato je sedla na nizek stolček, uprla kolenca ob kolena in ostala negibna z obrazom med dlanimi.

»Pardijska vlačuga...« je zašepetala. Amarilis se ji je približala. Narahlo jo je božala po razkuštranih lasih in si ni upala reči ni ničesar. Ariana se je nekaj časa pustila božati; nato pa je otrpela sestrine roke in planila pokonci. »Uff!« je vzklila. Stopila je k mizi in začela iskati med papirji. Medtem pa je godrnjala, kakor da bi ponavljala gledališko vlogo.

»Seveda, vlačuga... Zakaj ne? Saj tudi videz nekaj pomeni Sicer pa je še nešteto grših besed. Toda gosla Bonelli jih ne bi izgovorila, tudi če bi ji nastavljal nož na vrat... Rekla bo le: nikakor ne morem dovoliti, da bi učiteljica mojih otrok bila... bila vlačuga.«

»Tako ti je rekla?«

»Da. Potem pa se je popravila. Razumeli boste, mi je dejala, da bi se gospodična, ki poučuje moje otroke, dala slikati tako... tako...«

Ker je uboga Amarilis ni razumela, je Ariana razdrnila pred njo neko revijo, ki

jo je medtem našla, in ji pokazala sliko, ki je zavzemala celo stran in je pod njo stal napis: »Slika nage deklice.«

Saj ni mogoče!« je vzklila Amarilis, ko je spoznala sestrin obraz. Sama sebe je hotela prepričati, da ni Ariana to dekle, ki leži razglašeno na postelji, ki je vsa v neredu. Primerjala je oba obraza in morala priznati, da je res.

»Nesrečnica...« je zašepetala.

Ni utegnila reči drugega, ker je v tem trenutku mati na široko odprla vrata in vstopila v sobo. Bilo je to nekaj nenavdnegega, ker je navadno tako malo odprla vrata, da je komaj zlezla skozi nje. Tudi njen obraz je bil popolnoma spremenjen. Na rumenkastem obrazu je imela rdeče madeže in oči so se ji čudno svetile. Tudi glas je bil drugačen. »Draga... draga... draga...« je jecala in hotela objeti obe hčerki naenkrat. Toda Ariana se je oprustila objema in pahnila meter od sebe.

»Po žganju smrdis,« je vzklila.

Tretji del.

I. »Amarilis, Aminta, Ariana... Kakor v kakšni spevoigr iz sedemnajstega stoletja. Je bil vaš oče glasbenik?«

Aminta: »Nikakor ne, gospod doktor. Bil je poslovni človek. Morda je bilo v njem nekaj pesniškega... Sicer pa so tri imena, ki zasedajo z A, prvo črko v abecedi. Vam to nič ne pove? Mislim, da je

naš pokojni oče v tem primeru uveljavil svoje upoštevanje reda. Najprej pride a, potem b, nato c. Če bi imel več otrok, bi bržkone imeli v družini Barbaro, Bernardo, Berenihno...«

»Ne, ne. To je čista glasba iz sedemnajstega stoletja, Amarilis...«

Čudno, da je Amarilis ponavljala v mislih bratove duhovitosti in opazke doktorja Samuelja. Bilo je proti koncu januarja. Mati je padla v veži in si izvinila nogo. Treba je bilo poklicati zdravnika. Toda starega doktorja se je po božiču dotaknil prvi božji. Ostal je dalj časa priklenjen na naslonjač in nadomestoval ga je mlad zdravnik iz mesta, ki ga je bilo treba klicati za vsak primer bolezni. A bil je hiter kot blisk. Komaj je tisti, ki ga je klical, odločil slušalko, je že pridrvel s svojim malim zelenim avtomobilom.

»Zelo nagel dečko,« je ponavljal Aminta; več poti je naredil v nekaj mesecih, kot kateri njegovih tovarišev v več letih.

»A kdo je? Odkod je prišel?... Samuel? Zdi se mi, da tega priimka ni pri nas.«

»Gotovo ne. Zdi se, da prihaja iz Basla, kjer je bil baje nekaj časa asistent na neki privatni kliniki. Nekateri trdijo, da se je moral umakniti iz političnih razlogov, drugi govorijo o družinski žalosti. Nekateri celo dvomijo, da bi Samuel bilo njegovo pravo ime.

»Kako neki, da tak dvomljiv tip...«

»To je pač navada. Kdor hoče doseči tukaj uspehe mora priti najmanj z lune. Jaz sem, žalibog, prišel le iz vile Marija Luiza, ki ni tako visoko in ne tako daleč... Treba pa je priznati, da je fant na mestu in da se v svojem poslu prav dobro spozna. Sama si videla, kako je liubezniv in se vede kot pravi gospod. Govori se, da je nezakonski sin neke osebnosti knežje krvi. Zdi se, da bi bilo mogoče najti v njegovih žilah nekaj kapljice burbonske krvi...«

»Res? Na vsak način pa...«

Amarilis je umolknila, ker je nekdo motil njun razgovor. Hela je reči: Na vsak način pa je zoper človek... A ta beseda bi ne bila čisto primerna. Znano je, da je lahko tudi zelo lep obraz zoperen. Nekateri trdijo celo, da mora vsak zoperen obraz imeti neko mero lepote. A lepota tega mladega doktorja je bila precej skromna. Zagorel, ne preveč pravilen obraz, ljubek, kolikor pač more biti moški obraz, ki je razsvetljevalo dvoje svetlih oči. Od daleč se je zdel še deček; tako je bil gibčen in vitek. Napol otroški je bil včasih tudi njegov glas, ki pa ga je takoj obvladovala razsodnost tridesetletnika in ga spremenila v živahen in blagoveneč. Zoperen?... Znal je pripovedovati: toliko lepih in zabavnih stvari s toliko preprosto in iskreno prisknostjo. Tudi v šali je bil pravi mojster. Kako prisknost se je za mejal, če je kdo povedal kakšno stvar, ki je imela vsaj videz duhovitosti.

Obvestila ljubljanskega »Prevoda«

Prodaja mesa na odrezek št. 657

Potrošniki bodo dobili v petek, dne 31. t. m., pri svojih mesarjih 15 kg govejevega mesa proti odrezku št. 657 decembrske živilske nakaznice, izdane od mestnega preskrbovalnega urada v Ljubljani.

Obvestilo mesarjem

Vsi mesarji morajo biti zaradi dodelitve mesa v četrtek, dne 30. t. m., točno ob 8. uri na mestni klavnic. Vse mesarje opozarjamo, da morajo brezpogojno prinesiti pobrane odrezke v ponedeljek, dne 3. januarja, na Prevod kot običajno.

Kostanj za mladino

Na odrezek 1 in 8 decembrske dodatne živilske nakaznice za mladino prodaja kostanj še I. Delavsko konzumno društvo (Kongresni trg 2).

Naknadna nakazila graha in fižola trgovcem

Trgovci, ki niso prejeli dovolj graha in fižola, naj pridejo po nadaljnja nakazila dne 31. decembra 1943.

Odrezki živilskih nakaznic za december

Mestni preskrbovalni urad bo odrezke živilskih nakaznic za mesec december prevzemal v II. nadstropju Mestnega doma, soba št. 8, tako da pridejo na vrsto: 3. januarja trgovci z začetnicami A—Ba, 4. januarja za začetnicami Be do konca,

5. januarja z začetnicami C—F, 7. januarja z začetnicami G in H, 8. januarja z začetnicami I in J, 10. januarja z začetnicami K do Kom, 11. januarja z začetnicami Kon do konca, 12. januarja z začetnicami L do Ma, 13. januarja z začetnicami Me do konca, 14. januarja z začetnicami N in O, 15. januarja z začetnicami Pa do Pir, 17. januarja z začetnicami Pl do konca, 18. januarja z začetnicami R in S, 19. januarja pride na vrsto Nabavljalna zadruga drž. železnice, 20. januarja trgovci z začetnicami S in T, 21. januarja z začetnicami U in V, 22. januarja pa pridejo na vrsto trgovci z začetnicami Z in Z.

Dne 24. januarja bo mestni preskrbovalni urad prevzemal odrezke od pekov z začetnicami A do J, 25. januarja z začetnicami K do Pi, 26. januarja pa od vseh pekov z začetnicami Pl do Z.

Gostinski obrati pa morajo brezpogojno do 8. januarja 1944 oddati vse nim že izročene decembrske odrezke, med tem ko bo urad januarske odrezke od teh obratov prevzemal šele v mesecu februarju po vrstnem redu, ki bo objavljen o pravem času. Po 8. januarju mestni preskrbovalni urad od gostinskih obratov, kamor spadajo gostilne, restavracije, mlekarne, menze in slično, ne bo sprejel nobenih odrezkov, ker bo urad ta dan z navedenimi obrati napravil natančen obračun za vso dobo do konca leta 1943.

Posebej opozarjamo trgovce in peke, naj prinašajo odrezke le ob zanje določenih dnevih.

Razdeljevanje mlečnih nakaznic za prihodnje tromesečje

Nakaznice za mleko bodo razdeljene starostnim upravičencem v mlečarnah.

30. t. m. bodo na vrsti upravičenci mlekarji: dopoldne: Kovačič Angela, Gruđen, Samec, Rupena, Kovačič Lucija, Tušar; popoldne: Režek, Pezdir, Kerne, Penko, Drole, Vidic.

31. t. m.: dopoldne: Lesković, Glavan, Levka, Kerin, Krajc, Pečar.

5. I. 1944: dopoldne: Lovšin, Janežič, Vrh, Strle, Korošec, Lupinc; popoldne: Zajec, Plahuta, Vovk, Vokač, Roš, Babič.

4. I. 1944: dopoldne: Kroupa, Korelec, Furlan, Beve, Sinkovec, Kres; popoldne: Jerman, Kovačič Bronislava, Skole, Valjavec, Perpar, Krašna.

5. I. 1944: dopoldne: Rančigaj, Doberlet, Potokar, Medved, Guzelj, Kramar; popoldne: Dolinšek, Slanič, Span,

Kopljenik, Zorž, Mahovič, Turk. Čas poslovanja: dopoldne od 8—11 ure, popoldne od 15—17.30 ure.

S seboj je treba prinesiti:

1. stare mlečne nakaznice, 2. živilske karte za januar (tudi dodatne otroške) tistih članov družine, ki mleko prejema (kdor januarskih nakaznic se ni prejel, naj prinese decembrske).

Urad za razdeljevanje mleka bo od 30. XII. 1943 do 5. I. 1944 posloval le v najnujnejših primerih: upošteval bo le nakazila za dojenčke, preselivce in priselivce. Reklamacije bo sprejemal od 10. I. 1944 naprej.

Dokler stranke ne dobe novih nakaznic, morajo mlekarne deliti mleko na stare v dosegljivi količini.

K običajnemu dnevnemu poslovanju pripominjamo, da mora stranka, kadar javi preselitev, prinesiti s seboj potrdilo anagrafskega urada, kadar se prijavlja na novo, pa živilsko nakaznico.

Nove prijave dodatnih nakaznic za ročne delavce

S 1. februarjem 1944 bodo vsem osebam, ki iz kakršnegakoli naslova prejemale dodatne nakaznice za ročne delavce, te dodatne nakaznice ukinjene.

V mesecu februarju bodo torej prejemale dodatne nakaznice za ročne delavce le tiste osebe, ki bodo zanje na novo zaprosile, oziroma predložile nove prijave. Te prijave morajo biti spisane na pol pole pisarniškega formata v dvojniki in morajo vsebovati sledeče podatke:

Ime in priimek delavca, očetovo ime, rojstne podatke (dan, mesec in leto), ime družinskega poglavarja pri katerem stanuje, točen naslov, točen opis dela, ki ga delavec opravlja, in naslov delodajalca.

Oddaja naročilnic živilskih nakaznic za januar 1944

a) Poziv potrošnikom

Osnovne in družinske živilske nakaznice za januar so opremljene z naročilnicami, s katerimi naročijo potrošniki živila pri svojem trgovcu, ta pa pri Prevodu. Potrošniki naj oddajo naročilnice le svojem trgovcu in to takoj po prejemu nakaznic in za vso družino oziroma gospodinjstvo naenkrat. Istočasno oddajo tudi naročilnico družinske nakaznice v katero pa še prej, v za to določeni prostor, napišejo ime in bivališče družinskega poglavarja oziroma ime osebe, na katero se glasi družinska nakaznica. Sami potrošniki, ki nimajo družinske nakaznice, naj napišejo svoje ime na prvo naročilnico svoje živilske nakaznice, kateri je priključiti vse ostale naročilnice iste nakaznice.

b) Poziv trgovcem

Trgovci potrdi stranki prejem naročilnic tako, da žigosa njegovo živilsko nakaznico na prostoru, ki je za to določen. Žigovanje je potrebno tudi zato, da stranka ne bo zahtevala živil pri drugem trgovcu. Trgovci uredi naročilnice tako, da bodo naročilnici družinske nakaznice priključene vse naročilnice za vse blago in za vse članke istega gospodinjstva. Naročilnice enega gospodinjstva morajo biti pritrjene skupaj, zato zahtevajo, da je ime družinskega poglavarja vpisano samo na naročilnici družinske nakaznice. Sveznje naročilnic družin in posameznikov uredi trgovec nato v istem zaporednem redu, kot je bil spisan seznam odjemalcev, ki ga je svojčas trgovec izročil Prevodu. Vse skupaj vloži v

KINO »SLOGA« 27-40

Velika filmska umetnina po znanom romanu Stina Streuvelsa »Der Flachsacker«

»Ko spet sonce zasije«

V glavni vlogi je najboljši evropski karikaturni igralec Paul Wegener. Sodelujejo: Paul Klinger, Bruni Löbel, M. Koppenhöfer. Predstave na praznik in v nedeljo ob 10.30, 13.30, 15.30, 17.30. Ob delavnikih: 15 in 17.

KINO »UNION« 22-21

Napeta ljubzenska drama

»Med dvema snubcema«

Borba mlade žene med ljubenzijo in dolžnostjo. Marie Harell, Willy Birgel, Ewald Balsar. Predstave ob delavnikih: 15.30 in 17.30!

KINO »MATICA« 22-41

Sloviti tenorist Johannes Heesters v velikem muzikalnem filmu

»Karneval ljubezni«

Pikantna ljubavna zgodba, okusno prepletena s Hans Moserjevimi humorjem. Velike plesne revije in baletne skupine! Ostali igralci: Sarmantna Dora Komar, Dorit Kreysler, Axel v. Ambüser itd. Predstave ob delavnikih: 15 in 17.30!

Z Gorenjskega

Božična prireditev SA mož v Kamniku. SA skupina v Kamniku je na božični prireditvi nastopila s predavanji in lepim petjem. Nato pa je govoril vodja skupine Haberl, ki je obravnaval že opravljeno delo v minulemu letu in razvijal načrte za naprej.

Božična prireditev v Radovljici. Pred božičem je bila prirejena v sejni dvorani hiše, v kateri ima svoje prostore stranka, božična prireditev. Priredilo jo je nacionalnosocialistično žensko. Kraljeva voditeljica žena, gospa Freudenberg, je pozdravila častne goste, med katerimi so bili okrožna voditeljica žensstva Kronthaler, okrožni vodja dr. Hochsteiner, vodja krajevne skupine Hofer in župan Hofmann. Pevske točke, recitacije in deklaracije so ustvarile na prireditvi pravo božično razpoloženje.

Izredno lepe slike iz prirode bodo krasile šesto »SVETOVO« knjigo

EGIPT

I. DEL

Knjigo je spisal dr. V. Bohinec, kar jamči za kakovost.

Naročite se na edino slovensko poljudno znanstveno knjižnico

»SVET«

vrečico in jo zalepi. Na vrečico napiše koliko je v njej družinskih naročilnic A, koliko B, koliko C, koliko je samskih in nato koliko je naročilnic za trde maslobo, koliko za olje, koliko za riž in testenine, koliko za sladkor, sol in milo.

Vse naročilnice živilskih nakaznic za januar morajo trgovci oddati Prevodu, Novi trg št. 4-III, soba 12, do dne 5. januarja 1944.

Prijava novih odjemalcev

Kdor se na novo naseli v Ljubljani, se mora potem, ko prvič prejme od Mestnega preskrbovalnega urada (Batova palača) novo živilsko nakaznico, osebno javiti na Prevodu, Novi trg št. 4-III, soba št. 12, kjer mora javiti, pri katerem trgovcu želi kupovati živila. Prevod vpíše potrošnika v seznam dotičnega trgovca, ter to zabeleži in potrdi na hrbtu živilske nakaznice. Šele potem sme trgovec sprejeti od potrošnika naročilne liste oz. postreči z blagom. — Ko je potrošnik vpisan v trgovčev seznam kot njegov odjemalec, ne sme brez dovoljenja Prevoda preiti k drugemu trgovcu.

ke, ki so jih prekorajčili. Na posebne zemljevidе so morali vrisati jezera, bogata rib; dalje ležišča soli, srebrne rudnike in podobno. Povsod, koder ga je vodila pot, je dal graditi ceste, urejal poštne postaje in postavil na čelo javne uprave namestnike. Tudi ljudska štetja je dal izpeljati.

Vsa ozemlja, ki jih je prepotoval, si je dobro zapomnil. Ko je prepeloval, kaj let kasneje v nasprotni smeri — na tistem pohodu je prodril v Moskvo — je začel svoj vojni pohod prav iz tiste pokrajine, iz katere ga je poklical Džingiskan, ob katerega prvega bojnega pohoda.

Ko se je Subotaj — že prileten in slavo ovcenar vojskovodja — vrnil k Džingiskanu, ga je ta kar obdržal v svoji neposredni bližini. Cele tedne sta tičala skupaj. Subotaj je poročal. Pa je Džingiskan tudi znal izpraševati, stari general pa pripovedovati, saj je prehodil svet od Koreje pa do poljske meje. Ob zaključku svojega dolgega pripovedovanja je bila Džingiskanu najbolj všeč naslednja trditev:

»Vidiš, povsod prebivajo ljudje našega plemena in našega rodu. So to sicer poterdice, saj so postali pripadniki Mohamedove vere, toda kljub temu so naši krvni sorodniki. Ti si gospodar in vladar nad vsemi rodovi, ki jezdijo po pustinjah. Zato si po božji volji tudi njihov gospodar. Povsod smo na teli

MALI OGLASI

POSTREZNICO

pridno in zanesljivo sprejem enkrat tedensko za ves dan — ostale dneve od pol 2 popoldne. Nastop takoj ali s 1. januarjem. Plačilo dnevno. Naslov v upravi »Slovenec« pod št. 8986. (b)

NAJDI TELJA

denarice z izkaznico na ime Hafner Pavle, prosim, da mi jo vrne na naslov proti nagradi 500 lir. (c)

POHISTVO

preproge ter druge uporabne predmete takoj trgovini z rabljenimi predmeti Ogled, Mestni trg št. 3 (vhod skozi vežo). (k)

SIVALNE STROJE

vseh vrst kupimo, plačamo res dobro. Ponudite trgovini z rabljenimi predmeti Ogled, Mestni trg št. 3 (vhod skozi vežo). (k)

NOVA SPALNICA

pleksana na oreh, zelo lepa, ugodno na prodaj. Zbaniškova podprilicje, Kolesarjeva. (b)

PRASICEJEREJ!

Odlične buče za krmu dobite še nekaj dni v Maistrovi ulici št. 10, za belgijsko vojašnico.

kupuje SUHE GOBE stalno in po najvišjih dnevnik cenah

SIVALNI STROJI

pogrezljivi, ugodno na prodaj. Nova trgovina, Tyrseva 36 (nasproti Gospodarske zveze).

PRODAM:

zimsko moško obleko, rabljeno, modre hlače, doški knjižje, salonsko suknjo, priče hlače in telovnik, vse predvino blago. Frankopanska — čez dvorišče — 25, pritičje, II. vhod, 2. vrata. (l)

HIŠO IN PARCELO

stavbeno, kupim. Ponudbe upravi »Slovenec« pod »Ljubljana ali okolica« št. 9043. (p)

KNJIGE

znanstvene, tehnične, medicinske in leposlovne, slovenske in nemške, kupuje knjižarna Kleinmayr & Bamberg, Miklošičeva cesta št. 14. (l)

PRODAM:

železen kotel, poljski kotel in klavirsko harmoniko z 48 basi. Poljska cesta 51. (l)

PODPISANI

sem izgubil 24. dec. tri oblačilne nakaznice na ime: Kaps Leopoldina, Zalag 129, Vižintin Zofija, Zalag XI. in Vižintin Marija, Zalag XI. Prosim posilnega najditelja, naj vrne na postajo Ljubljana-Siška, Kaps Alojz, zvaniknik II. postaja Ljubljana-Siška. (e)

OKRASNI CVETLIČNI LONEC

lep, velik, prodam. Iz prijaznosti na ogled v cvetličarni Herzmansky, pasaja Nebotičnika. (l)

PIANINO

vzajem v najem ali kupim. Naslov v upr. »Slovenec« pod 9053. (k)

GAŠPERČKA

ali pločevinasto peč kupim. Ponudbe dostavi upravi »Slovenec« pod »Peč« št. 9052. (k)

AJDOVA PLEVA

dobrega čuvaja, nemškega ovčarja, prodam. Naslov v upr. »Slovenec« pod 9051. (l)

AKTOVKA IN MALI KOVČEG

izgubljena 24. dec. — Najditelja prosim, da odda svoj naslov upr. »Slovenec« pod »Dobra nagrada« št. 9042. (e)

ZGUBILA SEM

v nedeljo zvečer valuno sivo damsko rokavico od stolnice do Streliske ulice. Najditelja prosim, da jo odda v Strelisko ul. 2. Zaletel Neška. (e)

NOVA KNJIŽNA ZBIRKA »SVET«

in ščurke zanesljivo pokončate s strupom, ki ga dobite v drogeriji KANC, Židovska ulica 1.

STAR PAPIR

kupujemo R. WEBER, Prečna ul. 8, nasproti Mestnega kopališča.

STEKLENICE

razne vrste, kupujemo. Plačamo dobro. Ne vato teljo jih prevzamemo na domu. B. Gustin, Vodnikov trg št. 2.

OD »MAMA« MLEKA

prosim, pošljite zopet kupujemo. B. Gustin, Vodnikov trg št. 2.

MISI, PODGANE

in ščurke zanesljivo pokončate s strupom, ki ga dobite v drogeriji KANC, Židovska ulica 1.

KLOBUCARNA »PAJK«

Vam strokovno omesti, preoblika in prebarva Vaš klobuk, da izgleda kot nov. — Lastna delavnica. Zaloga klobukov. — Se priporoča.

RUĐOLF PAJK, LJUBLJANA

SV. PETRA CESTA ŠT. 83

MIKLOŠIČEVA CESTA ŠT. 12

(Nasproti hotela Union)

Zahvala

Vsem, ki ste z nami sočustvovali ob bridki izgubi našega ljubljanskega sina — edina

Jenko Viktorja

ga spremili na njegovi zadnji poti in obsuli s cvetjem ter postili na kakršni koli način njegov spomin, iskrena hvala. Sv. maša zadušnica bo darovana v petek, dne 31. decembra 1943, v farni cerkvi na Viču. Ljubljana, dne 29. dec. 1943.

Zalujoči starši in sorodniki

Po daljšem bolehanju, je v Splošni bolnišnici dne 28. decembra zvečer, v starosti 67 let, mirno zatisnil za vedno oči naš dragi

REISNER FRANC

krojač in trgovec

Pokojnik leži na Zalah v kapelici sv. Petra. Pogreb bo v četrtek, dne 30. decembra 1943, ob treh popoldne. Ljubljana, dne 29. decembra 1943.

Zalujoči ostali: Frančiška roj. Vodnik, soproga; Jožef Reisner, brat; s. Maria Nicephora Reisner, sestra ter ostalo sorodstvo

Zahvala

V dneh moje težke žalosti mi je bilo splošno sočustvovanje, ki mi je bilo izkazano ob smrti mojega nepozabnega soproga

Miroslava Pogorelca

čefa administracije in prokurista Beograjske radijske postaje, majorja v rezervi, imejtelja več odlikovanj za hrabrost

v največjo tolažbo.

Posebno zahvalo izrekam vsem, ki so spremili rajnega s tako častno udeležbo na njegovi zadnji poti in okrasili oder z venci in šopki. Nadalje izrekam prisrčno hvalečnost g. primariju dr. Švajgerju za izreden trud in nego ob času dolgotrajne bolezni pokojnega, kakor tudi č. sestram sanatorija Šlajmerjev dom za vso požrtvovalno skrb. Sv. maša zadušnica bo darovana v petek, 31. decembra 1943, ob pol 9 zjutraj v cerkvi Marijinega Oznanjenja pri oltarju Marije Pomagaj.

Ljubljana, dne 30. decembra 1943.

Globoko žalujoča soproga DANICA ter ostalo sorodstvo.

Džingiskanovi Mongoli na pohodu

Polovica ruske vojske je že srečno pregazila reko, ko je Džebe dal znak za napad. Kakor roj razdraženih sršnov so se zakadili mongolski jezdeci, vsi spočiti in za napad pripravljeni, na Ruse na bregu reke. Zaradi zmede, ki ob vsakem prehodu čez reko nastane, so imeli Mongoli lahko delo.

V kratkem je bila ruska armada uničena in razbita. Mnogo ruskih velikih knezov se je v boju vdal, potem ko so jim zagotovili življenje. Seveda Mongoli tudi to pot niso držali dane besede. Pri slavnostni pojedini, na kateri so pirovali mongolski častniki in proslavljali zmago, so bile deske, ki so služile za mizo, položene na trupla ruskih častnikov in velikašev. Na teh mizah in deskah pa so plesali mongolski zmagovalci in peli zmagovalne bojne pesmi.

Po porazu ruske vojske je mongolska armada lahko vdrla v južno in srednjo Rusijo, kjer je le hotela. Povsod kjer je šla mimo, je puščala za seboj same razvaline, na desetstote rodlin iz rodu Kipčakov je moralo zbežati. Večinoma vse so se izselile v vzhodno rimsko cesarstvo. Ti izseljenci so bili prvi, ki so prinesli v Evropo novico o Džingiskanu in njegovih krvoločnih krdelih.

Te govorice so seveda bile sila nejasne. Toda previdni državniki v vzhodnem rimskem cesarstvu so vzeli govorice za res in so brez oklevanja začeli — z oboroževanjem.

V prvi polovici leta 1223 sta mongolska generala že dobro pomedla po južni Rusiji, ko ju je v drugi polovici leta dohitelo posebno Džingiskanovo povelje. Odpotovala naj bi na skupno biralništvo, ki je bilo ob pokrajini, v kateri so bili, oddaljeno kar celih 2000 milj proti vzhodu.

Takoj je zajahal okrog 20.000 Mongolov svoje konjiče z namenom, da pojezdijo daleč nazaj proti domovini. Na tem pohodu so si spetoma kar tako mimogrede podrgli pleme Bulgarov, ki so tedaj prebivali ob srednji Volgi. Bulgari so radi obljudili, da bodo Džingiskanu plačevali davek.

Na poti proti domovini je umrl general Džebe. Z njim so pokopali najslajnejšega jezdeca in najodličnejšega vojskovodjo. Subotaj pa je sam vodil vojsko naprej proti vzhodu. Molče in žalosten je jezdil, toda kljub temu ni nikdar pozabil nadaljevati delo, ki sta ga započela s tovarišem. Od učenjakov, ki so potovali z njegovo vojsko, je zahteval, da so sproti zaznamovali re-

pojezdih naleteli na sledove tvojega velikega pradede Atile. Se naprej proti zahodu, v deželi, v katero na žalost nismo mogli več priti, ker ei nas poklical nazaj, tam, v tisti deželi teče veletoč, ki mu pravijo Donava. Tam je stal Atilov gradec. In njegovi potomci bivajo še dandanes, kakor so nam pripovedovali, na bregovih tega veletoča.

Tako in podobna pripovedovanja so vzbujala v Džingiskanu nove načrte. Tako rekoč pravilni uspehi razmeroma majhne konjeniške armade, njene malenkostne izgube, pa naravnost ogromen plen... vse to ga je utrjevalo v mnenju, da ima posebno poslanstvo, da mu je Bog že nekoč potrdil gospodstvo nad vso zemljo. In zato je postal vedno trdnjej njegov sklep, da bo uresničil svojo sanjo in si podvrgel ves svet. Uresničiti je hotel staro pripovedko o cesarstvu slavnega pradede, čigar potomci so živeli ob bregovih Donave.

Prav zato se je Džingiskan s svojim vojskovodjem umaknil v zatišje. Gospodar zemelj je koval načrte. Njegov izveden